

Ny språklitteratur 2004

Publikasjoner fra språknemndene

Andersen, Margrethe Heidemann: Engelsk i dansk: Sprogholdninger i Danmark. Dansk Sprognævns skrifter 33, 2004. 254 s.

Bogen er Margrethe Heidemann Andersens ph.d.-afhandling, som er skrevet mens hun var stipendiat ved Sprognævnet. I afhandlingen undersøger hun unge storkøbenhavnernes kontakt til engelsk og deres holdninger til engelske lån i dansk. Desuden sammenligner hun de unges holdninger med Dansk Sprognævns holdninger. (Omtalt i Nyt fra Sprognævnet 2004/2).

Brylla, Eva: Förnamn i Sverige. Kortfattat namnlexikon. Liber 2004. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 88. 2004. 240 sidor.

Se *Publikasjoner for øvrig, Sverige.*

Dansk Sprognævn: Kommaregler. Dansk Sprognævns skrifter 34. Alinea, København 2004. 32 s.

Hæftet indeholder de officielle regler for kommatering. Reglerne erstatter de hidtidige regler i Retskrivningsordbogn, 3. udgave, 2001. De justerede kommaregler er med enkelte undtagelser identiske med reglerne for traditionelt grammatisk komma. Den afgørende undtagelse er at det nu som hovedregel er valgfrit om man vil sætte startkomma, dvs. komma før ledsætninger.

Engelskan i Sverige – språkval i utbildning, arbete och kulturliv. Småskrift utgiven av Svenska språknämnden. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 89. Norstedts Ordbok E-Pan 2004. 174 sidor.

Se *Publikasjoner for øvrig, Sverige.*

Hansson, Roger m.fl: Språk och skrift i Europa. Liten bok om Europas stater och språk. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 90. SNS Förlag. 280 sidor.

Se *Publikasjoner for øvrig, Sverige.*

Josephson, Olle: Ju. Ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 91. Svenska Humanistiska Förbundets skriftserie 117. Norstedts Ordbok 2004. 191 sidor.

Se *Publikasjoner for øvrig, Sverige.*

Kielikello, finska språkbyråns informationsskrift (Forskningscentralen för de inhemska språken) har utkommit med fyra nummer år 2004. I det följande ges några plock ur årgången.

Årets första nummer av tidskriften innehåller några historiska tillbakablickar över den finska språkvårdens olika verksamhetsfält. Numret inleds med en artikel om stavningen av utländska ortnamn. I artikeln ger *Sirkka Paikkala* en överblick över diskussionerna som förts och som lett fram till dagens stavningsprinciper. I en annan artikel, skriven av *Riitta Hyvärinen*, får läsaren en inblick i vilka språkfrågor den stora allmänheten intresserade sig för för femtio år sedan. Artikeln visar på att samma typer av frågor som var aktuella i telefonrådgivningen år 1954 också är det i dag. Centralen för teknisk terminologi och dess 30-åriga terminologiarbete presenteras också i detta nummer av tidskriften. Artikeln är skriven av *Pauliina Isotalo*. Bland de övriga artiklarna kan nämnas *Terhi Ainialas* presentation av en undersökning om förekomsten av slangord för stadsdelar och byggnader i

Helsingforsregionen. Undersökningen har gjorts bland finska skolungdomar.

Nummer 2/2004 har det kreativa och lekfulla språket som tema. *Ninni Lehtiniemi* skriver i sin artikel om rimslang på finska, *Salli Kankaanpää* om ordlekar i myndighetstexter, *Toini Rahtu* frågar sig var man kan använda ironi, *Heikki Hurtta* diskuterar anagram och palindrom och *Maija Länsimäki* tar upp typiska korsordsord. Numret innehåller dessutom bl.a. en artikel av *Outi Paloposti* om översättning av skönlitterära verk till finska på 1800-talet och *Jaakko Anhavas* artikel om engelskt inflytande på finskan.

Nummer 3/2004 innehåller bl.a. två artiklar kring temat skrivande och skrivundervisning i skolan. I den ena granskar *Pirjo Hiidenmaa* studentprovet i finska ur historiskt perspektiv, i den andra ger *Terhi Malmivaara* praktiska tips till lärare som undervisar i skrivande. Den stora, nya finska grammatiken, ”Iso suomen kielioppi”, som efter nio års arbete blivit klar, presenteras av huvudredaktören *Auli Hakulinen*. *Pirjo Mikkonen* skriver om finska språknämndens nya rekommendationer om hur estniska person- och ortnamn ska böjas i finskan.

I nummer 4/2004 av tidskriften kan man bl.a. läsa om två nya finska ordböcker – den nya elektroniska ordboken ”Kielitoimiston sanakirja” och den karelska ordboken. Den elektroniska ordboken, som är en efterföljare till ”CD-Perussanakirja”, presenteras utförligt av huvudredaktören *Eija-Riitta Grönros*. Dessutom ingår en artikel av *Ritva Korhonen* om sökning av ortnamn i ordboken. Presentationen av den sjätte och samtidigt den sista delen av den karelska ordboken är skriven av *Leena Joki*. Arbetet med den karelska ordboken har pågått i femtio år. Numret innehåller också flera artiklar kring grammatik, stavning och språkriktighet och därtill en presentation av *Sirkka Paikkalas* doktorsavhandling om finska släktnamn.

Förutom artiklar innehåller varje nummer av *Kielikello* också en ledare skriven av tidningens chefredaktör *Riitta Eronen* och svar på språkfrågor.

Leiðbeiningar um íðorðastarf. 2004. Heidi Suonuuti tók saman. Smárit Íslenskrar málnefndar 4. Íslensk málnefnd, Reykjavík. 40 s. ISBN 9979-842-61-X.

[Veiledning i terminologisk arbeid. Av Heidi Suonuuti. Islandsk språkråds skriftserie for mindre skrifter 4]. Islandsk oversettelse: Íslensk málstöð. Tittel på originalspråket: *Guide to Terminology*. Nordterm 8. 1997, 2001. Tekniikan Sanastokeskus ry i Finland på vegne av Nordterm. ISBN 952-9794-09-6. ISSN 1100-9659.

Dette er den islandske oversettelsen av *Guide to Terminology* av den finske terminologen Heidi Suonuuti (Nordterm 8, 1997 og 2001). Boka gir informasjon om effektivt terminologisk arbeid på en ryddig og praktisk framstillingsmåte som bygger på internasjonale standarder. Ved den islandske oversettelsen dro man bl.a. nytte av den nye svenske oversettelsen av *Guide to Terminology* fra Terminologisentrum TNC: *Terminologiguiden. En introduktion till terminologiarbete i teori och praktik* (2004).

LexicoNordica 11, Bergenholtz, Henning (ansv.), Malmgren, Sven-Göran (red.). Tidsskrift for Nordisk forening for leksikografi. Tidsskriftet kommer ut hvert år i november.

Tema for årets utgave er bilingval leksikografi, og artiklene er baserte på innleggene som ble holdt på symposiet om bilingval leksikografi i Norden arrangert av Nordisk forening for leksikografi i februar 2004. Betegnelsen bilingvale ordbøker ble i innbydelsen til symposiet avgrenset til å gjelde ordbøker mellom språk i Norden og språk utenfor Norden. Noen av artiklene inneholder historiske oversikter i tillegg til temadelen. Årets utgave er større enn på mange år, og inneholder blant annet fjorten anmeldelser av svenske, danske, norske og finske ordbøker.

Málfregnir. Nr. 22. Íslensk málnefnds tidsskrift. 40 s. ISSN 1011-5889.

I *Málfregnir* 22 finnes det artikler om islandsk terminologiarbeid og Íslensk málstöðs ordbank av Ágústa Þorbergsdóttir, Þuríður Þorbjarnardóttir, Birna Lárusdóttir og Guðrún Kvaran. Dertil kommer en artikkel av Sigurður Konráðsson om samarbeid mellom Íslensk málnefnd og den islandske skolen. Her finnes også en liste over islandske navn på land og hovedstader, og nasjonalitetsord, som Íslensk málstöð redigerte, og et oversikt av Ari Páll Kristinsson om forskjellige publiserte hjelpemidler for den islandske språkbrukeren. I dette nummer finnes det også en kort rapportering fra Íslensk málnefnds sprákróktskonferanse og festlighetene på det islandske sprákets dag i november 2003.

Málstefna – Language Planning. 2004. Red. Ari Páll Kristinsson og Gauti Kristmannsson. Rit Íslenskrar málnefndar 14. Íslensk málnefnd, Reykjavík. 238 s. ISBN 9979-842-73-3. [Íslensk sprákráds skrifter 14].

Dette er et konferanseskrift fra en internasjonal konferanse om sprápolitikk og standardisering som Íslensk málnefnd arrangerte i Reykjavík i oktober 2003. I bokens første del finnes de ni artiklene på islandsk, i den siste delen finnes samme artikler på engelsk. Forfattere og islandske og engelske titler på artiklene er følgende:

Ulrich Ammon, Gerhard-Mercator-Universität, Duisburg: Tungumál og þjóðarsjálfmynd – með hliðsjón af málblöndun og hreitungustefnu / Language and national identity – with an outlook on language mixing and linguistic purism. *Deborah Cameron*, University of Oxford: Bretland sem dæmi um þjóðríki með enga yfirlýsta og opinbera málstefnu / The United Kingdom: A nation state with no overt language policy. *Gauti Kristmannsson*, Íslands Universitet: Málar íslensk málstefna málið inn í horn? / Will Icelandic language policy corner the Icelandic language? *Guðrún Kvaran*, Íslensk málnefnd: Á íslensk málstefna rétt á sér? / Is Icelandic language policy

legitimate? *Birgitta Lindgren*, Svenska språknämnden: Målstefna í fjöltyngdu samfélagi / Language planning in a multilingual society. *Kwesi Kwaa Prah*, CASAS, Cape Town: Samræming og stöðlun Afríkumála í þágu vísindalegrar og tæknilegrar framþróunar: Reynsla Miðstöðvar rannsókna á afrísku samfélagi (CASAS) / Harmonizing and standardizing African languages for scientific and technological development: The CASAS experience. *Sigurður Konráðsson*, Íslensk málnefnd: Málrækt í skóla / Language cultivation in elementary school. *Lars S. Vikør*, Universitetet i Oslo: Målstefna og hugmyndir um norm í Noregi / Language planning and norm concepts in Norway. *Þóra Björk Hjartardóttir*, Íslensk málnefnd: Íslenska í breyttu málumhverfi / Icelandic in a new language environment.

Nye veier i norsk språkpolitikk? Konferanserapport, Norsk språkråd, 2004. 98 s.

Stortinget har gitt klarsignal til at Norsk språkråd skal omdannes og bli et mer utadrettet kompetanseorgan for norsk språk. Kultur- og kirke departementet sendte i januar 2004 ut høringsbrev om omdanningen. Som et ledd i omdanninga departementet har satt i gang, inviterte Norsk språkråd 12. februar 2004 representanter fra ulike samfunnssektorer til et dagsseminar der disse fra sitt ståsted skulle besvare følgende spørsmål: Hvilke utfordringer eller problemer står norsk språk overfor? Hvilke oppgaver bør et nytt språkorgan ha? Trengs det nye veier i norsk språkpolitikk?

Rapporten er også tilgjengelig på <http://www.sprakrad.no> under Om Norsk språkråd/Omdanning.

Nyt fra Sprognævnet 2004 nr. 1-4. 24 s. + 20 s. + 16 s. + 16 s.

Hvert nummer indeholder et udvalg af sproglige spørgsmål til Dansk Sprognævn, bogomtaler og artikler om sproglige forhold. Årgangens artikler er: *Jørgen Nørby Jensen*: Fra 2. g'er til økobaby. Nye ord i dansk (nr. 1), *Ændrede kommeregler*: Nu er de her!, *Jørn Lund*: Sprogpolitik, *Niels Davidsen-Nielsen*: En

ordbog der åbner op (nr. 2), *Vibeke Sandersen*: Historien om et ord. Kontraproduktiv (nr. 3), *Niels Davidsen-Nielsen*: Dansk sprogpolitik – et år senere, *Vibeke Sandersen*: Sådan skrev de (nr. 4).

Orðmyndun. Um leiðir til að auka íslenskan orðaforða. 2004. Ari Páll Kristinsson tók saman. Smárit Íslenskrar málnefndar 3. Íslensk málnefnd, Reykjavík. 41 s. ISBN 9979-842-49-0. [Ordlaging. Om metoder for å øke det islandske ordtilfanget. Av Ari Páll Kristinsson. Islandsk språkråds skriftserie for mindre skrifter 3].

I 1991 publiserte Íslensk málstöð *Leiðbeiningar fyrir orðanefndir* [Veiledninger for ordnemnder] av Ari Páll Kristinsson, Sigrún Helgadóttir og Sigurður Jónsson der 3. kapittel, av Ari Páll Kristinsson, handler om islandsk ordlaging med metoder og eksempler om hvordan man kan øke det islandske ordtilfanget. Her har dette kapittel blitt grundig revidert og publiseres nå som et eget skrift som er betydelig mer omfattende enn det opprinnelige kapitlet.

Parallellspråklighet, referat fra en konferanse.

Nordens språkråd arrangerte 7.–8. juni 2004 konferansen ”Engelsken og de nordiske språkene på høyskoler og universitet – konferanse om parallellspråklighet”. Konferansen hadde innledere fra alle land i Norden. Konferansen satte søkelyset på en systematisk sidestilling av to eller flere språk i akademisk sammenheng, og bruk av engelsk og nasjonalspråket (-språkene) parallelt. Referatet finnes på <http://www.sprakrad.no> under Språkstyrking og språkvern/Forskning og høgre utdanning.

Ritreglur. [Skriveregler] Íslensk málstöð, desember 2004. 35 s. Finnes inntil videre bare som nettutgave: <http://ismal.hi.is/Ritreglur0.htm>.

Dette er en ny framstilling av islandske skriveregler som bygger på kultur- og undervisningsministeriets regler nr. 132/1974, 133/1974, 184/1974 og 261/1977. Reglene handler

om islandsk ortografi og tegnsetting i 128 artikler og 26 kapitler: Alfabet, store og små bokstaver, etymologi: ordstammer, y, ý, ey og unntak, om n og nn, om j, om je, e, é, om f og v, om hv og kv, om ng og nk, om r og rr, om ss og sss, ett eller to ord, bindestrek og orddeling, strek, punktum, utelatelsespunktum, utelatelsesapostrof, komma, semikolon, kolon, spørsmålstegn, utropstegn, parentes og hakeparentes, skråstrek, anførselstegn, forholdet mellom anførselstegn og parentes og andre tegn.

Språkbruk, tidskrift utgiven av Svenska språkbyrån (Forskningscentralen för de inhemska språken) har utkommit med fyra nummer under år 2004.

Årets första nummer av tidskriften diskuterar aktuella ordboksprojekt och nya ordböcker. Ordboksprojekten presenteras av *Ilse Cantell*, som redogör för arbetet med uppdateringen av Stora finsk-svenska ordboken och av *Magnus Hinnenberg*, som beskriver bakgrunden till och arbetet med den nya finsk-svensk-finska militärordboken. I artikeln *Det svenska juridiska ordförrådets utveckling* recenserar *Lieselott Nordman* Hans Landqvists bok ”Abolition, militärmål, rusdryck och kåkfarare. Studier i ett svenskt juridiskt ordförråd 1800–2000”. Dessutom ingår en artikel av *Fredrik Hertzbergs* om de finlandssvenska modernisterna och deras försök att jämka det litterära språket till det samtida talspråket och en artikel av *Mia Falk* om hur layouten bl.a. påverkar textens läsbarhet.

I nummer 2/2004 ingår två artiklar om dialekter. I artikeln *Hur hon, han, he blivit den och de i Nyland* presenterar *Caroline Sandström* sin forskning och sin licentiatavhandling om dialektutjämning. *Ann-Charlotte Berg* ger ett sammandrag av sin avhandling pro gradu i artikeln *Ordaccenten i Snappertunamålet*. I samma nummer ingår också en artikel av *Hans Landqvist* om nyord och förändringar i svenskans ordförråd, *Ord och gränser. Om sushi, sal och ett antal andra ord i svenskan*. Dessutom innehåller numret en presentation av projektet ”Svenskt i Finland – finskt i Sverige” skriven av

Jannika Lassus och ett referat av Hugo Bergroth-sällskapets språkvårdsdag i maj 2004 skrivet av *Pia Westerberg*.

Nummer 3/2004 tar upp frågor kring textgranskning och språkarbete. I artikeln *Datorn granskar språket – hur påverkar tekniken oss?* diskuterar *Rickard Domeij* frågan hur språkgranskningsprogram påverkar vårt skrivande och om programmen är bra eller dåliga för våra texter. Artikeln baserar sig på Domeijs föredrag på språkvårdsdagen i maj. *Marit Lindqvist* lyfter i sin artikel ”*Språk får inte bli en sanitetsteknisk fråga*” – om språkgranskning av finlandssvensk skönlitteratur fram problem som kan uppstå när lektörer petar alltför nitiskt i finlandssvenska författares texter. I artikeln *Språkarbete på Hbl* beskriver *Per Amnestål* det omfattande arbete som föregick Hufvudstadsbladets övergång från fullformat till tabloid.

I årets sista nummer av tidskriften diskuteras olika aspekter av översättning. *Anna Sågvall Hein* tar i sin artikel *Maskinöversättningens mål och möjligheter* upp frågor kring olika typer av översättningsprogram och kvaliteten på maskinöversatta texter, *Theodor Kallifatides* beskriver problem som kan uppstå vid översättning i sin artikel *Att översätta sig själv* och *Monica Åikäs* diskuterar sambandsordens betydelse i översatta läromedel i artikeln *Vart tog sambandsorden vägen? Om konnektiver och andra småord i översatta läromedelstexter*. I samma nummer ingår också en artikel av *Urban Österberg* om nederländska ord i svenskan. Dessutom ingår referat från Nordiska klarspråkskonferensen i Kongsberg, en internationell konferens om språk, hövlighet och genus i Helsingfors och konferensen För svenskan – i tid i Åbo.

Förutom allt detta ingår i varje nummer en ledare av chefredaktören *Mikael Reuter*, svar på aktuella språkfrågor, recensioner och anmälningar av nyutkommen litteratur samt notiser och annat redaktionellt material.

Språknytt, tidskrift utgitt av Norsk språkråd, kom med tre nummer i 2004. Bladet har et opplag på 25 500, og er i tillegg tilgjengelig på Norsk språkråds nettsted.

Nummer 1/2004 har språksamarbeidet i Norden som hovedtema. I artikkelen "Språksamarbeid i Norden" tar *Svein Lie* opp Nordisk ministerråds omstrukturering av språksamarbeidet i 2003–2004, og i "Språksamarbeid mellom språknemndene i framtida" drøfter *Torbjørgh Breivik* hvordan vi skal ta vare på og videreutvikle samarbeidet mellom språknemndene innenfor den nye organiseringa. "A farewell to Danish?" av *Jørn Lund* omtaler språkpolitiske steg etter at rapporten Sprog på spill kom ut. "Nordiske språkhaldningar i 2002 – Ei meiningsmåling" av *Lars S. Vikør* tar for seg meiningsmålinga knyttet til prosjektet "Moderne importord i språka i Norden".

Nummer 2/2004 handler først og fremst om påvirkninga fra engelsk. *Ragnhild Ljosland* har skrevet om holdningar til engelsk og *Anne Kringstad Grønvik* om behovet for økt engelskkompetanse i norsk næringsliv. Videre kan vi lese om avløserord i "Det gode avløsarordet" av *Kari Haave*, "Avløserord i nederlandsk" av *Sabine Rosenhart* og "Avløsarord og tilpassing av engelske termar i spansk" av *Johannes Nymark*. Sidemålsundervisninga står sentralt i artikkelen "Fokus på nynorsk i opplæringa" av *Anne Steinsvik Nordal*.

Temaet i nummer 3–4/2004 er språk og makt. *Gunnar Skirbekk* tar i artikkelen "Språk og makt" til orde for at språk og makt må opp på den politiske dagsordenen igjen. *Gudleiv Forr* skriver om språklige virkemidler i sin artikkel om språk og makt i politikken. I "Språkrådet spør, men markedet rår" skriver *Arne Torp* at det er markedskreftene og ikke politikken som bestemmer hva som er 'riktig' norsk. Andre artikler om emnet er *Helge Omdal*: Norsklærerne og overføring av språknormer, *Lars S. Vikør*: Kven har hatt makt i Norsk språkråd?, *Reidunn Hernes*: Makta i talemålet, *Berit von der Lippe*: Synlig og usynlig kjønnsretorikk, *Magni Øvrebotten*: Nynorsk og ulv, *Tove Bull*: Nynorsk som minoritetsspråk. *Ruth Vatvedt Fjeld* tar for seg banning som maktmiddel i artikkelen "Banning – makt eller avmakt?" .

Ellers har *Dag F. Simonsen* skrevet ”Parallellspråklighet” – viktig nyorientering i norsk og nordisk språkpolitikk, og *Arne Torp* drøfter noen resultater fra prosjektet Internordisk språkforståelse i en tid med økt internasjonalisering (INS) i artikkelen ”Skandinavisk nabospråkforståelse – ideal eller virkelighet?”

I tillegg har alle numrene en del redaksjonelt stoff og noen faste spalter.

Språkvård, Svenska språknämndens tidskrift, har som vanlig utkommit med fyra nummer.

I nummer 1 tar redaktören *Olle Josephson* i sin ledare opp språkteknologin. *Lars-Gunnar Andersson* menar att den ökade användningen av konstruktionen ”jag arbetar som läkare” i stället för ”jag är läkare” kan ses som en ideologisk förändring. *Jan Anward* recenserar ”Svenska Akademiens språklära” av Tor G. Hultman. *Björn Melander* går emot vad han oppfatter som en överbetoning på skriftspråket och förkunnelse om läsningens förträfflighet. *Kjersti Bosdotter*, kulturpolitiskt ansvarig på Metallindustriarbetarförbundet, går i svaromål. Och numret inneholder også den årlige nyordslistan, sammanställd av *Birgitta Lindgren*.

I nummer 2 handlar ledaren om den efterblivna översättningskulturen i Sverige. *Eva Sundgren*, som deltagit i en undersökning om hur Eskilstunaspråket förändrat sig under 40 år, redovisar en test där Eskilstunabor fick bedöma om ett antal talare – några från Eskilstuna, några från andra håll – använde ett lokalt språk eller ett standardspråk eller något mittemellan. *Sylvana Sofkova Hashemi* berättar om nya skrivstödsprogram som är avsedda som skrivstöd för barn. *Lars-Gunnar Andersson* recenserar Ulf Telemans bok ”Tradis och funkis. Om den svenska språkvården 1800–2000”. *Anna-Malin Karlsson*, fortsätter debatten om skriftspråk kontra talspråk, som inleddes i nummer 1, och tar som utgångspunkt i resultat från ett forskningsprojekt om läsande och skrivande under arbeidsdagen i vanliga LO-yrken. *Stig-Örjan Ohlsson* anknyter till Göran

Hallbergs artikel i Språkvård 2003/3 om försöken att etablera skånskan som eget språk. Inte heller han är positiv till denna kamp.

I nummer 3 handlar ledaren om den uppskjutna språkpolitiken, d.v.s. att regeringen inte som utlovat lade fram en språkpolitisk proposition. *Anders Björkwall* visar hur skrift och bild samverkar i reklamen. *Patric Hadenius* berättar om hur han kände sig dummare när han några månader arbetade på engelska som redaktör på en amerikansk vetenskaplig tidskrift. *Martin Ransgart* skriver om vikten att ta ett helhetsgrepp om lärobokstexters språkliga utformning. Även *Agnes Edling* skriver om läroböcker och menar att det är nödvändigt med abstrakta texter för att utveckla elevernas begreppsbyggnad. *Staffan Nyström* recenserar "Svenskt ortnamnslexikon".

I nummer 4 handlar ledaren om hur vi talar till och om människor. *Lisa Hedström och Lars Melin* ifrågasätter regeln om att det viktigaste skall komma först. *Tomas Riad och Nils Larsson* visar likheter men även vissa skillnader mellan smeknamn till typiskt svenska namn som till typiska invandrarnamn. *Bettina Jobin* anser inte att svenskan är så könsneutral som allmänt påstås när vi i motsats till tyskan mönstrar ut de speciella feminiformerna, som t.ex. svenska *lärarinna*. *Catrin Norrby* redogör för skillnader mellan bruket av *Ni* i sverigesvenskan och finlandssvenskan samt mellan åldersgrupper. *Olle Josephson* skriver en betraktelse med anledning av att Svenska språknämnden fyller sextio år. *Eva Mårtensson* recenserar "Ju. Ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige" av *Olle Josephson*.

Varje nummer innehåller också kortare anmälningar av nyutkommen litteratur, notiser om språkliga aktualiteter och en avdelning frågor och svar.

Statsspråk. Norsk språkråd gir ut *Statsspråk – bladet for godt språk i staten*. Bladet teller fire A4-sider og gir råd om godt og riktig språkbruk for både bokmål- og nynorskbrukere i statsadministrasjonen. Leserne kan sende inn spørsmål til redaksjonen. I 2004 kom bladet ut med to nummer. Opplaget var 17 000.

I nummer 1/2004 besøkte Statsspråk Økokrim, og et hovedtema var passiv og agensskjuling i brevskrivning. Et enkelt og direkte språk når oftest bedre fram til leseren.

I nummer 2/2004 besøkte Statsspråk Statens pensjonskasse. Et viktig språkarbeid på denne arbeidsplassen er å forklare fagterminologi, for eksempel for pensjonsmottakerne. Hva er *ventepenger* og *fripolise*?

Publikasjonen har en del faste spalter for spørsmål og svar fra leserne, ordlista *på-godt-norsk* og omtaler av statsorgan som har gode rutiner når det gjelder å oppfylle mållova.

Svensk skolordlista. Utarbeidet av Svenska Akademien och Svenska språknämnden. Redaktör Lisa Rudebeck. Norstedts Ordbok 2004. 985 sidor.

Se *Ordbøker og ordlister, Sverige*.

Publikasjoner for øvrig

Danmark

Jørgen Nørby Jensen og Vibeke Sandersen

Becker-Christensen, Christian: Politikens bog om Nudansk Syntaks. Politikens Forlag, København 2004. 184 s.

Syntaks betyder sætningsbygning eller sætningslære. Bogen forklarer bl.a. hvordan man danner spørsmål, hvordan man indfører sætninger i andre sætninger, og hvordan man danner mere specielle sætningstyper som fx sætningskløvning og sætningsknude.

I bogen forklares de forskellige sætningskonstruktioners funktion i sproget og som middel til kommunikation, ligesom spørgsmål om sprogrigtighed også berøres. Kan man fx skrive eller sige *en bluse til kvinder der sælges mange af* og *Jeg håber ikke det begynder at regne*. Og hvad er det der lyder forkert i en ordforbindelse som *de tre danske bedste deltagere*?

Bogen er desuden en indføring i hvordan man analyserer sætninger, og hvordan man taler om hvordan en sætning er opbygget. Den indeholder grundige forklaringer af de grammatiske begreber og af grundlaget for den grammatiske beskrivelse.

Nudansk Syntaks bygger videre på *Politikens Nudansk Grammatik*, der omhandler ordklasser, bøjning og orddannelse (omtalt i *Sprog i Norden* 1996).

Daneskov, Lars: *Så snak dog dansk, mand!* JP Bøger, København 2004. 136 s.

Så snak dog dansk, mand! er en opfordring fra journalisten Lars Daneskov til alle danske sprogbrugere om ikke at gøre tingene sværere end nødvendigt. Hvorfor sige "human resource-manager" hvis man mener "personalechef"? Hvorfor omtale sine venner som sit "sociale netværk"? Og hvad med bare at sige at man er god til noget i stedet for at tale om "spidskompetencer"? Ifølge forfatteren har vi alle sammen travlt med at gøre vores sprog så vigtigt og voksent at det ofte ender med at blive uforståeligt. Med masser af eksempler fra danskernes hverdag er *Så snak dog dansk, mand!* lige dele opsang og inspiration til hvordan man vækker sit sprog så det også vækker andre.

Danske Studier 2003. Udg. af Flemming Lundgreen-Nielsen og Merete K. Jørgensen.

Danske Studier 2004. Udg. af Merete K. Jørgensen og Flemming Lundgreen-Nielsen under medvirken af Laurids Kristian Fahl. C.A. Reitzels Forlag, København 2003. 311 s. og 2004. 208 s.

Af årgangenes artikler kan fremhæves *Dina Nikulitjeva*: Den ortografiske norm og opbygningen af syntagmet i dansk og svensk (DS 2003), *Lars Brink*: Danske krigsmænd og lydlovene, *Ebba Hjorth*: Vibeke Sandersen: "Jeg skriver dig til for at lade dig vide", *Karen Margrethe Pedersen*: Den Danske Ordbog. Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Gyldendal. Bd. 1: A-D, 2003. Bd. 2: E-H, 2004 (DS 2004).

Danske Talesprog, bind 3. Udg. af Institut for Dansk Dialektforskning. C.A. Reitzels Forlag 2002. 102 s., og *bind 5.* Udg. af Nordisk Forskningsinstitut. Afdeling for Dialektforskning. C.A. Reitzels Forlag 2004. 190 s.

Af bindenes indhold har flg. artikler særlig interesse for sprognævnsarbejdet: *Inger Ejsskjær*: urriset, tværriset, purriset, perrisset - nogle adjektiver set i orddannelsesperspektiv, *Tore*

Kristiansen et al.: Sprogholdninger hos unge i Nakskov, *Finn Køster*: Om to fynske Købstadsdagbøger og forfatternes gengivelse af *-ede*-bøjningen (bind 3), *Henrik Hovmark*: Jagten på det autentiske citat, *Asgerd Gudiksen*: Bralrehals og vralttehoved. En diskussion af possessivsammensætningen, *Inge Lise Pedersen*: Sprogbrug i 1800-tallet i nutidig belysning: forudsætninger og faldgruber (med kritik af Vibeke Sandersen: ”Jeg skriver dig til for at lade dig vide”). Skrivefærdighed og skriftsprog hos menige danske soldater i treårskrigen 1848-50, jf. *Sprog i Norden* 2004), *Tore Kristiansen*: Sprogholdninger over Øresund (bind 5).

Den Danske Ordbog, bind 2 + bind 3. Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Redigeret af Ebba Hjorth, Keld Kristensen m.fl. Gyldendal, København 2004. 853 s. + 656 s.

Den Danske Ordbog er en stor, ny ordbog i seks bind over nutidsdansk, dvs. perioden fra ca. 1950 til nu. Bind 1 udkom i 2003 (omtalt i *Sprog i Norden* 2004), og i 2004 er yderligere to bind udkommet. Bind 2 går fra E til H, og det indeholder ord som *efterløner, elastikspring, electric boggie, fatwa, fedterøvstillæg, 45-knallert, feriefri dag, functional food, graffiti, grunge, gruppesex, gåhjemmøde, heavy metal, hiphop, hivpositiv, homeshopping, hotpants, HTML* og *hyttesko*. Bind 3 dækker I til L og behandler ord som *IC3-tog, imam, internet, jernlady, jobbank, joggingbukser, junkmail, kabinescooter, kanindræberkursus, kogalskab, kulturchock, laserprinter, lease, lykkepille og lårkort*. De resterende tre bind udkommer i løbet af 2005.

Ditlevsen, Marianne Grove, Jan Engberg, Peter Kastberg og Martin Nielsen: Sprog på arbejde – kommunikation i faglige tekster. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg 2003. 228 s.

Kommunikation i almindelighed og fagkommunikation i særdeleshed er blevet mere og mere betydningsfuld i de senere år. I et samfund og i en verden der er gennemsyret af kommunikation, har virksomheder, institutioner og organi-

sationer for længst opdaget at god kommunikation fremmer deres mål. På den baggrund har forfatterne, der alle er lektorer ved Handelshøjskolen i Århus, skrevet *Sprog på arbejde*.

Bogen søger at give det overblik og de redskaber der skal til for at hjælpe med at højne kvaliteten i kommunikationen. Og det uanset om det drejer sig om den tekniske systemdokumentation, forhandlerkontrakten, årsrapporten eller personalebladet, uanset om det er mundtligt eller skriftligt, og uanset om kommunikationen foregår på dansk eller på fremmedsprog.

Sprog på arbejde henvender sig først og fremmest til sprog- og kommunikationsstuderende ved de erhvervsproglige uddannelser. Men den er også relevant for andre sprog- og kommunikationsstuderende.

Fabricius, Julie og Thore Roksvold: Anvendt retorik. Tag sproget i munden. Akademisk Forlag, København 2004. 176 s.

Anvendt retorik præsenterer sammenhængen mellem klassisk retorik og moderne kommunikationsvidenskab. Af bogens emner kan nævnes *Journalistik, retorik og moral, Sprog, stil og målgruppe, Kropssprog, gestik og mimik* og *Medier og mundtlighed*.

Anvendt retorik er skrevet til journalister og andre der ønsker at kommunikere mere effektivt. Bogen er oversat, bearbejdet og nyskrevet efter Thore Roksvolds bog *Retorik for journalister*. Den foreligger nu tilrettelagt for danske læsere som resultatet af et samarbejde mellem de to forfattere.

Grunwald, Ebbe: Artiklen. Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004. Hæfte nr. 3 i serien Mediedansk.

Artiklen giver et overblik over genrerne i avisen og deres forskellige funktioner. Hvordan er en journalistisk tekst bygget op? Hvad driver artiklen fremad? Hvilke elementer gør den på én gang spændende og let forståelig?

Kjøller, Klaus: *Tekst for viderekomne - tekstproduktion og sproglig rådgivning*. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg 2004. 367 s.

Denne bog handler om de mest tekstnære dele af det arbejde der indgår i at skrive en tekst: valg af komposition, af sprogform og stil - altså alt det en professionel tekstskriver forventes at kunne. Samtidig introducerer bogen til sproglig rådgivning.

Tekst for viderekomne henvender sig til alle der skriver eller skal skrive tekster i professionelt øjemed, fx kommunikations- og informationsmedarbejdere, pr-folk og tekstforfattere.

Lund, Anne Katrine: *Den forsømte kommunikation - brevet i organisationskommunikationen*. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg 2004. 341 s.

Den forsømte kommunikation er et uddrag af den første danske ph.d.-afhandling i retorik: Breve i brug. Fjernkommunikative genrer i retorisk perspektiv. Bogen stiller skarpt på brugen af breve i danske organisationer: Hvad er overhovedet et godt brev? Hvordan bruges brevet? Og ikke mindst: Hvad skal der til for at gøre brevene bedre?

Lund, Jørn: *Den sproglige tilstandsrapport*. Lindhardt og Ringhof, København 2004. 103 s.

I 29 veloplagede små artikler behandler Jørn Lund karakteristiske nyudviklinger i dansk, *forskydninger* kalder han dem selv, inden for den sidste halve snes år. Der er forskydninger i udtryk og deres betydning; tidligere var man *gravid med* faderen til barnet, i dag er man *gravid med* barnet. Traditionelt *afgik* man *ved døden* x antal år gammel. I dag blot x antal år. Den trykfordeling man tidligere kaldte "herregårdsbetoningen" fordi trykket faldt på 2. led i stednavne, fx *Frederiks'borg* eller *Lise'lund*, har nu bredt sig til orddannelser med *-mæssig*, således *forskrifts'mæssig*, *regel'mæssig*, men også til substantivdannelser som *læge'kredsforeningen*. Jørn Lund reflekterer over årsagerne til denne ændring. Han er også opmærksom på forskydninger i

brugen af præpositioner, fremhæver således *på*'s imperialistiske tilbøjeligheder i dagens dansk: *Det vil jeg godt kommentere på*. Historien om *burde* fortælles også. Det brugtes for 10 år siden altid med moralske undertoner, men i dag betyder *han burde være her kl. 12* blot at man kan regne med at han vil være her kl. 12.

Lund, Jørn: Kampen om opmærksomhed. Gyldendal, København 2000. 94 s.

I 5 artikler skriver Jørn Lund om livsformer, medievilkår og sprog i det moderne samfund. En relativt stor artikel hedder *Sproget - om sprogets muligheder*, lyder undertitlen. Artiklen handler om sprogets samfundsmæssige og individuelle funktioner, om samspillet mellem psykologiske og sproglige faktorer, om barnets sproglige udvikling, om sprogets potentialer og om hvad der er vigtigt for at man kan udnytte dem.

Meisner, Ole: Ordvalget. Syddansk Universitetsforlag, Odense 2003. Hæfte nr. 2 i serien Mediedansk. 36 s.

Ordvalget handler om at vælge rette ord på rette sted. Det er skrevet af Ole Meisner, journalist og intern sprogkonsulent ved DR Nyheder. I hæftet behandles emner som lumkse pendulord, knitrende papirudtryk, ords positive og negative ladninger, fordomme og sprogets politiske korrekthed.

Meisner, Ole: Haderen. Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004. Hæfte nr. 4 i serien Mediedansk.

I *Haderen* gælder det blandt andet klicheerne. Hvordan opstår de, hvem bruger dem - og hvordan styrer vi uden om dem? Haderen drøfter de engelske gloser i dansk, ligesom sjove oversætterbøffer, managementord, sære forkortelser mv. kommer under behandling. Hæftets sidste afsnit hedder "Gabestokken", det stiller en række af mediesprogets negative træk til skue.

Mål & Mæle. 27. årgang, nr. 1-3. Redigeret af Carsten Elbro, Pernille Frost, Erik Hansen, Holger Juul, Jørn Lund. 2004. 32 s. + 32 s. + 32 s.

Numrene indeholder ud over spørgebrevkassen "Sprogligheder" - artikler af bl.a. *Berit Sandnes*: Kan man hete Bjierne til fornavn? Navnesøknader i Danmark 1970-2003, *Børge Spang-Thomsen*: 'Anbringe' på dansk, *Kirsten Rask*: Retskrivningskrige: hjerteblod og galde, *Pernille Frost*: Hvor svært kan det være at lære børn at læse? Om læseundervisning i læreruddannelsen (nr. 1), *Vibeke Sandersen*: "Jeg skriver dig til for at lade dig vide". Skrivefærdighed og skriftsprog hos menige danske soldater i treårskrigen 1848-50, *Erik Hansen*: Sprogets opståen, *Ken Farø*: Sproget i uniform. Om militært særsprog, *Tore Kristiansen*: Må man diskutere dansk retskrivningspolitik (nr. 2), *Jakob Bruntse*: Skandinavisk sprogfællesskab eller – forvirring, *Axel Michelsen*: Har dyr sprog?, *Carsten Elbro*: Irriterende stavfejl, *Peter Bakker*: Låneord fra dansk i vestafrikanske og vestindiske sprog (nr. 3).

Når virksomheden åbner sit vindue. Kommunikation og formidling – et corporate perspektiv. Redigeret af Jørn Helder og Bodil Kragh. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg 2003. 197 s.

At fortælle hvem virksomheden er, og hvilke værdier den har, er ifølge denne bog en af de vigtigste interne og eksterne opgaver som ledelsen i en virksomhed har i dag. *Når virksomheden åbner sit vindue* sætter fokus på såvel kultur og identitet som sprog og formidling i arbejdet med at implementere identiteter og værdier. Bogen indeholder 14 artikler baseret på foredrag holdt på konferencen *Kommunikation og formidling - et corporate perspektiv* i maj 2002. Af særlig interesse er *Leif Becker Jensen*: Hurra-ord eller ærlig snak - om at bruge sproget som redskab til at sløre eller afsløre virksomhedens værdier, og *Jørn Lund*: De Dyr Ord.

Ny bibeloversættelse – på videnskabeligt grundlag. Annoteret prøveoversættelse. Da Gud begyndte, kap. 1-12, Jeshajahu kap. 1-12. Redigeret af Jens-André P. Herbener og Philippe Provencal. C.A. Reitzel, Det Kongelige Bibliotek 2001. 95 s.

Det drejer sig om de skrifter der er bedst kendt under navnene 1. Mosebog og Esajas Bog. Bogen er det første eksempel på en videnskabelig oversættelse af den hebraiske bibel (traditionelt betitlet Det Gamle Testamente) som en gruppe semitiske filologer i 1998 tog initiativ til.

NyS. Nydanske sprogstudier. 32-2004. Redigeret af Christina Fogtmann, Marianne Johansen, Niels Møller Nielsen, Bettina Perregaard, Jann Scheuer, Iben Stampe Sletten og Ib Ulbæk. Udg. af Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet, København 2004. 127 s.

Nummeret er et temanummer med sprogtilegnelse som emne. Artiklerne er *Juni Söderberg Arnfast: Kodeskift – en overset kompetence i sprogtilegnelse*, *Lene Ryder: Kontekst og læring – lærer alle dansk på samme måde?*, *Holger Juul og Baldur Sigurdsson: Ortografien som handicap? Stavetilegnelse i Rødovre og Reykjavik*, *Kjeld Kjertmann: Læseindlæring og læsetilegnelse – to positioner i teori og praksis*. Desuden anmeldes *Bettina Perregarrd: Forskning og undervisning i skriftsprog (omtalt i Sprog i Norden 2003) af Peer Mylow*.

På godt dansk. Festskrift til Henrik Galberg Jacobsen i anledning af hans 60 års fødselsdag den 4. februar 2004. Redigeret af Henrik Jørgensen og Peter Stray Jørgensen under medvirken af Birgitte Skovby Rasmussen og Ole Ravnholt. Wessel og Huidtfeldt, Århus 2004. 301 s.

På godt dansk er et festskrift til Henrik Galberg Jacobsen, professor i nordiske sprog ved Syddansk Universitet i Odense og tidligere medarbejder gennem mere end 25 år i Dansk Sprognævn. Det er udsendt i anledning af hans 60-års fødselsdag 4. februar 2004.

Festskriftet er skrevet af venner og kollegaer, og det indeholder i alt 35 kortere og længere artikler om forskellige sproglige emner. Foruden artiklerne rummer bogen en Tabula Gratulatoria og en bibliografi over Henrik Galberg Jacobsens arbejder fra 1972 til 2003.

Af festskriftets artikler, hvis tyngdepunkt er sprogrigtighed og sprogpædagogik, kan nævnes *Margrethe Heidemann Andersen*: Sprogpolitik og sprogholdninger. Om flertalsbøjning af engelske lån i dansk, *Lars Brink*: Nye pendulord, *Niels Davidsen-Nielsen*: Færre dobbeltformer i retskrivningen, *Erik Hansen*: Gradsledsætninger, *Jørgen Nørby Jensen*: Dem er jeg helt vilde med! Om fokuskongruens i moderne dansk, *Rikke Buch Nielsen og Marianne Rathje*: Citater i tre generationer, *Karen Margrethe Pedersen*: Retsskrivningsordbogen og dialekterne, *Vibeke Sandersen*: Privatbrevet i det 19. århundrede – to eksempler, og *Jørgen Schack*: Ortografisk synkope.

Skriftlig sprogbrug i fællesadministrationen. Redigeret af Lis Andersen, Anne Lise Christensen og Jens Fink-Jensen. Københavns Universitet. 2002. 12 s.

I denne folder gives råd og vejledning om bl.a. retskrivning, anvendelse af *du* og *De*, adressering og navneforkortelser.

Skyum-Nielsen, Peder: Vellyden. Syddansk Universitetsforlag, Odense 2003. Hæfte nr. 1 i serien Mediedansk. 62 s.

I *Vellyden* giver forfatteren, der er professor ved Syddansk Universitet og sprogkonsulent, en indføring i hvad der kræves af ”god lyd” i radio, på tv og i al mundtlig kommunikation. Hæftet indeholder afsnit om bl.a. frasering, tempo, pausering, tryk, styrke og tonegang.

Sprogmanual for Ritzaus Bureau I/S. Ritzaus Bureau I/S. 3. udgave. 2002. 41 s.

Ritzaus sprogmanual er opbygget som en ordbog. Den indeholder en alfabetisk ordnet liste med oplysninger om fx forkortelser, kommaregler og stednavne.

Sprog og Samfund. Nyt fra Modersmål-Selskabet. 22 årgang, 2004, nr. 1-4. 16 s. + 16 s. + 12 s. + 52 s. Redigeret af Michael Blædel.

Foruden omtaler og anmeldelser af sproglig litteratur indeholder numrene kortere artikler om forskellige sproglige forhold. For hele årgangen har foreningens 25-års-jubilæum i november været i fokus, således er nr. 4 et udvidet nummer som bl.a. indeholder *Claus Tillings* tale til årets modtager af modersmål-prisen professor Erik Hansen, *Erik Hansens* forelæsning: Det sølle danske sprog, en række tilbageblik, således *Gerda Thastum Leffers*: Som det begyndte – og fortsatte, og *Arne J. Hermann*: Den folkelige bevægelse, en række essays med kulturminister *Brian Mikkelsens* Sproget binder os sammen, i spidsen. Desuden kan nævnes *Christian Kocks* Debatten der snublede i starten og *Niels Davidsen-Nielsens* Venligst kontakt Modersmål-Selskabet. Nummeret slutter med en oversigt over bestyrelsesmedlemmer i de forløbne 25 år og en oversigt over modtagere af modersmål-prisen. I øvrigt er nummeret rigt illustreret. Fra de øvrige numre bør nævnes *Bent Pedersbæk*: Kommakrigen – læserne tabte, *Georg Søndergaard*: Ny dansk ordbog, (også omtalt ovf.), *Claus Tilling*: Håndbog i at tale ordentligt (Peder Skyum-Nielsen: Vellyden, jf. ovf.) (nr. 1), SMS-sprog, *Georg Søndergaard*: Dansk i folkeskolen (nr. 2), *Bent Pedersbæk*: Kanon, ja tak!, *Søren Peter Hansen*: Danskfaget i Det almene Gymnasium og hf efter reformerne, *Ingrid Dreyer*: Dansk i Folkeskolen, *Pia Jarvad*: Fittelihut og saxofon (nr. 3).

Sprog og sprogbeskrivelse. Redigeret af Michael Herslund og Bente Lihn Jensen. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg 2003. 306 s.

Sprog og sprogbeskrivelse er en præsentation af de centrale discipliner inden for sprogvidenskaben eller lingvistikken. Foruden en generel indledning til sprogvidenskaben rummer bogen således kapitler om fonetik og fonologi, morfologi, syntaks, semantik, pragmatik, tekstlingvistik samt genetisk og

typologisk lingvistik. Kapitlerne er skrevet af Anne Marie Bülow-Møller, Niels Davidsen-Nielsen, Per Durst-Andersen, Michael Herslund, Bente Lihn Jensen, Lita Lundquist og Viktor Smith, som da bogen blev skrevet, alle var ansat på Fakultet for Sprog, Kommunikation og Kultur ved Handelshøjskolen i København.

Sprog og sprogbeskrivelse henvender sig først og fremmest til de studerende på de erhvervsproglige BA-uddannelser, men studerende på andre sprogstudier vil også kunne få udbytte af den.

Sprogpolitik for Danmarks domstole. Domstolsstyrelsen, København 2003. 27 s.

Danmarks domstole har udarbejdet en politik for god sprogbrug. Det er hensigten at domstolenes tekster – hvad enten det drejer sig om domme, breve eller vejledninger – skal kunne læses af alle som domstolene henvender sig til. Hæftet indeholder afsnit om bl.a. *De og du, Fremmedord og latinske udtryk, Lumske ord og LIX og læsbarhed.*

Sprogpsykologi. Udvalgte kerneemner. Redigeret af Marianne Rathje og Linda Svenstrup. Museum Tusulanums Forlag, Københavns Universitet 2004. 251 s.

Sprogpsykologi er det første samlede værk på dansk om sprogpsykologiens kerneemner. Det falder i fire hoveddele: 1: *Mennesket i sproget*, dvs. sprogets rolle i og for vores handlen som personer, 2: *Forståelser og betydninger*, dvs. hvordan nogen forstår noget, og hvordan dette kommer til udtryk i kommunikationen, 3: *Sprogfilosofi*, dvs. tanker om sprog og tænkning, sprog og verden, samt hvad sprog er og 4: *Kommunikation*, dvs. kommunikation og interaktion i forhold til situation og personer. Inden for disse emner finder man i bogen i alt 16 artikler skrevet af forfattere som enten har en uddannelse i sprogpsykologi, eller som gennem mange år har haft en tilknytning til faget. Af artiklerne kan nævnes *Lars Henriksen: Er nogle sprog bedre end andre? En – kættersk –*

sprogpsykologisk problemstilling, *Frans Gregersen*: Fem eller seks slags forståelse, *Marianne Rathje*: Misforståelser og ikkeforståelser i tre generationer, *Ole Ravnholt*: Grammatik og forståelse, *Jan Katlev*: Sprogpsykologivildfarelse(r) og *Hanne-Pernille Stax*: "Og hva' var så spørgsmålet?" – om forståelser af tekst og tale i standardiserede interview.

Bogen er et hyldestskrift til Jesper Hermann i anledning af hans 60-års fødselsdag. Jesper Hermann var den første kandidat i sprogpsykologi, og han er den første, og indtil nu eneste, lektor i sprogpsykologi ved Københavns Universitet.

Studier i Nordisk 2002-2003. Selskab for Nordisk filologi. Foredrag og årsberetning. København 2004. 217 s.

Af publikationens 11 artikler er der i denne sammenhæng grund til at nævne *Margrethe Heidemann Andersen*: Engelsk i dansk. Et spørgsmål om holdninger, *Jørg Asmussen*: Korpus 2000 – til hvilken nytte? Muligheder og grænser for empiriske sprogundersøgelser, *Ken Farø*: Omkring det grønne bord: Dansk-tysk idiomatik og sprogforandring og *Tina Thode Hougaard*: Chat via internettet – interaktionelt og sprogligt belyst.

Synsvinkler. Tidsskrift for nordisk litteratur og sprog. 30-2004. Redigeret af Anna Vibeke Lindø, Signe Westergaard og Maria-Sophie Schmidt. Center for Nordiske Studier. Syddansk Universitet. Odense 2004. 128 s.

Nummeret er et temanummer om sprogvidenskab. Det indeholder otte artikler og en anmeldelse. Af artiklerne kan nævnes *Anna Vibeke Lindø*: Sprogvidenskab – en videnskab om mennesker, møder, magt og mæle, *Birgit Fritzboeger Stephensen*: Ikke blot – men også... – en politisk dikursiv analyse og *Henrik Galberg Jacobsen*: Imod en dansk sprogpolitik?

Szubert, Andrej: *Englische Entlehnungen im Dänischen. Morphologie und Wortbildung.* Poznan, 2003. 108 s.

Bogen, der oprindeligt blev indleveret til og forsvaret som dissertation ved Institut for Skandinavistik og Baltologi ved Adam-Mickiewicz-Universitetet i Poznan, består af 7 kapitler. Kap. 1 indeholder bl.a. et historisk overblik over de engelske lån i dansk, og en omtale af statistiske undersøgelser af lånenes omfang. I kap. 2 klassificeres lånene på relativt traditionel vis som direkte, herunder pseudolån og hybriddannelser, eller indirekte. Kap. 3 er en morfologisk undersøgelse af lånene inddelt efter ordklasse (substantiv, adjektiv, og verbum). I kap. 4 behandles orddannelseforholdene, i kap. 5 typer af lånbetydning og -dannelse, dels uafhængig af det fremmede ords opbygning, fx engelsk *design*, dansk *formgivning*, dels som oversættelseslån, dels som såkaldte overførelseslån, fx *bungeejumping* til *elastikspring*. Kap. 6 behandler pseudolån som dansk *stationcar* svarende til engelsk *station wag(g)on/estate car*, og kap. 7 forkortelser.

Trads, Søren Frimann: *Kommunikation – tekst i kontekst.* Aalborg Universitetsforlag, Ålborg 2004. 320 s.

Bogen giver læseren indsigt i og analytiske redskaber til at analysere tekster med systemisk funktionel lingvistik som teoretisk grundlag. I bogen afdækkes sprogbrug, kontekst, tekstfunktion, teksttype, register og genre i forskellige typer af tekster – fx nyheder, anmeldelser, reklamer, fortællinger, beretninger, politiske kommentarer, propaganda, læserbreve, brugsanvisninger, instruktioner, lærebøger, fagbøger, videnskabelige og populærvideenskabelige tekster m.m.

Bogen henvender sig til studerende, forskere og undervisere på universiteter og andre højere læreanstalter som interesserer sig for tekstanalyse, tekstlingvistik, (kritisk) diskursanalyse og systemisk funktionel lingvistik.

Trampe, Jesper: *Sådan skriver du bedre breve!* Trykt hos Narayana Press, Gylling 2003. 64 s.

Sådan skriver du bedre breve! er en opslagsbog i praktisk sprogbrug. Den henvender sig til alle der ønsker at skrive bedre breve. Bogen indeholder konkrete råd om hvordan man skriver venligt, forståeligt og præcist og giver desuden eksempler på både god og dårlig formidling.

Widell, Peter og Mette Kunøe (red.): *9. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog. Aarhus Universitet 10.-11. oktober 2002.* Århus 2003. 309 s.

Siden 1986 har sprogforskere fra ind- og udland hvert andet år mødtes i Århus for at sætte fokus på udforskningen af det danske sprog. På det 9. møde, der fandt sted i oktober 2002, deltog 72 sprogforskere med i alt 32 foredrag. De 26 er trykt i den foreliggende rapport. Af rapportens artikler kan nævnes *Margrethe Heidemann Andersen: Engelsk i dansk: Sprogholdninger i Danmark – Helt vildt sjovt eller wannabeagtigt og ejendomsæglerkækt?*, *Mette Vedsgaard Christensen: Etnolekt i Århus Vest: Morfologiske, syntaktiske og pragmatiske træk*, *Anders Damgaard-Højen: Derfor kunne Girte Stallone nærsten erke talle dærnsk!* – Om hvordan andetsprogligt input kan påvirke modersmålet, og *Holger Juul: Stavefejl og stavefærdigheder hos skoleelever i 4. til 6. klasse.*

Finland

Aino Piehl och Eivor Sommardahl

Iso suomen kielioppi. Auli Hakulinen (huvudredaktör), Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen, Irja Alho. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 950. Hämeenlinna 2004. 1 698 sidor.

Den nya grammatikboken *Iso Suomen kielioppi* (Stora finska grammatiken) är ett vetenskapligt, deskriptivt verk, som beskriver finska språkets ljud-, form- och satslära sådan den var i slutet av 1900-talet. Avsnittet om ordbildningen, som är central i finskan, omfattar ungefär 250 sidor. Däremot är beskrivningen av prosodin kort, eftersom det har forskats lite kring den. Boken behandlar främst det skrivna allmänspråket, men också talspråkliga fenomen analyseras i någon mån. Det är det moderna språket som är i blickpunkten, även om hänvisningar görs också till äldre språkbruk. Beskrivningen grundar sig inte på någon bestämd teori, utan många element i den nutida språkforskningen har utnyttjats. I stor utsträckning används traditionella begrepp och termer, men det finns också många nyheter i terminologin. Som material har författarna använt korpusar från 1980- och 1990-talen samt material från talspråkforskningen, men verket är ändå inte en korpusgrammatik, utan författarna har också infört egna exempel. Grammatiken avviker från tidigare verk bland annat genom att den beskriver fenomen också med hjälp av exempel från talspråket och genom att den kartlägger systematiska drag i vardagliga samtal. Eftersom grammatiken inte är normativ ställer den inte upp regler för hur språket borde användas utan beskriver också många fenomen som i normativa grammatikor och ordböcker inte betraktas som hörande till skriftspråket. När det gäller sådana fenomen ger boken dock hänvisningar till

normer och normativa framställningar. Boken har utarbetats i samarbete mellan Forskningscentralen för de inhemska språken och Helsingfors universitet, och den är avsedd som ett uppslagsverk för professionella språkbrukare och forskare.

Ikkunoita kielen maailmaan. Red. Maija Länsimäki och Helena Suni. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 130. Helsinki 2004. 272 sidor.

Samlingsvolymen *Ikkunoita kielen maailmaan* (Fönster mot språkets värld) innehåller artiklar som har publicerats i tidningen Helsingin Sanomat under rubriken Kieli-ikkunoita. De korta artiklarna behandlar finska språket ur många olika synvinklar. Artiklarna har ordnats enligt tema. I språkvårdsavsnittet presenteras nufinska normer och grunderna för dem. Ords betydelser granskas med utgångspunkt i vedertaget bruk, förändringar och synonymi. I avsnittet om ordbildning klarläggs ords ursprung, ålder och bildningssätt samt inlåningen av ord, medan namnavsnittet handlar om namn ur både nutida och historisk synvinkel. Författarna är anställda vid Forskningscentralen för de inhemska språken: ordboksredaktörer, språkvårdare och forskare som arbetar inom olika forskningsprojekt. Boken är avsedd för alla som är intresserade av språkliga frågor.

Kakkoskieli 5. Suomen kielen prosodian opettamisen ja oppimisen kysymyksiä. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos. Vantaa 2004. 272 sidor.

Boken *Kakkoskieli* (Andraspråk) är en samling artiklar om inläring av finskt uttal. I artiklarna behandlas prosodins ställning i undervisningen, intonationsmönster, faktorer som har att göra med inläring av kvantitet både när det gäller inlärare med annat modersmål och inlärare med finska som modersmål, ett webbprogram för uttalsövningar och erfarenheterna av detta samt perceptionen av finskans diftonger. I alla artiklarna dryftas också möjligheterna att tillämpa observationerna didaktiskt. Boken innehåller en gemensam källförteckning och uppgifter om sådana magisteruppsatser vid finska institutionen vid

Helsingfors universitet som behandlar finska som andraspråk eller som främmande språk.

Kaisa Häkkinen: Nykysuomen etymologinen sanakirja. WSOY 2004. 1 633 sidor.

Kaisa Häkkinen, professor i finska vid Åbo universitet, har utarbetat en finsk etymologisk ordbok för den stora allmänheten. Boken omfattar 6 000 uppslagsord och författaren beskriver, i klara artiklar med fullständiga meningar, ordens ursprung och inlåning i finskan samt deras första förekomst i tryckt text. Boken baserar sig på ett tidigare mer kortfattat verk av Häkkinen, och författaren har utnyttjat den etymologiska forskningen, bland annat ordboken *Suomen sanojen alkuperä*, som gavs ut av Forskningscentralen för de inhemska språken år 2000. Häkkinens ordbok har en omfattande källförteckning. Den har också ett ordregister, som hjälper läsaren att hitta rätt ordartikel, samt ett personregister.

Timo Nurmi: Gummeruksen suuri suomen kielen sanakirja. Gummerus 2004. 1 344 sidor.

Timo Nurmi, lektor i skriftlig kommunikation vid Jyväskylän universitet, har i en och samma ordbok samlat sådana uppgifter som man i allmänhet är tvungen att leta efter i olika ordböcker, uppslagsverk och handböcker. Ordboken innehåller ungefär 70 000 uppslagsord, bland annat 17 000 ord av främmande ursprung med uttalsanvisningar, inhemska och utländska ortnamn med uppgifter om böjning samt förkortningar, talesätt och ordstäv. Förklaringarna är korta och illustreras med exempel. Ordboken tar upp de alternativa former som används, men också rekommendationer om användningen. Boken är en tredje uppdaterad upplaga av *Uusi suomen kielen sanakirja* av samma författare.

Minna Jaakola: Suomen genetiivi. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 995. Helsinki 2004. 292 sidor.

Minna Jaakola undersöker i sin doktorsavhandling förhållandet mellan form och betydelse i genitivuttryck. Hon tar upp flertydigheten hos enskilda uttryck och det faktum att betydelsen påverkas av många olika mönster samtidigt. Teoretisk bakgrund för undersökningen utgör den kognitiva grammatiken. Författaren klarlägger utifrån ett omfattande material hur genitivens varierande syntaktiska och semantiska funktioner hör ihop med varandra. Bruket av genitiv granskas också ur textuell synvinkel. Boken innehåller en sammanfattning på engelska.

Heikki E. S. Mattila, Anne Jussila, Outi Kaltio: Oikeuselämän lyhennesanakirja – Juridisk förkortningsordbok. Talentum 2004.

Materialet för den juridiska förkortningsordboken utgörs av förkortningslistorna i alla juridiska verk som har publicerats i Finland fram till år 2002. Alla förkortningar som förekommer tre gånger i samma betydelse i materialet har tagits med i ordboken. Boken är deskriptiv och ger alltså inga rekommendationer om användningen av förkortningarna, men läsaren kan ändå dra slutsatser utgående från hur allmänna och vedertagna förkortningarna är, eftersom ordboken ger uppgifter om deras frekvens. Också med hjälp av dateringen av förekomsterna kan läsaren dra slutsatser om hur användbara förkortningarna är i nuläget. Den juridiska förkortningsordboken innehåller många förkortningar vilkas betydelse inte framgår av andra förkortningslistor. Dessutom finns där förkortningar på alla de språk som har använts i vår juridiska litteratur. Boken innehåller speciellt många svenska förkortningar, eftersom den svenska juridiska litteraturen länge har varit en viktig källa för finsk juridisk forskning.

Sirkka Paikkala: Se tavallinen Virtanen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 959. Tampere 2004. 809 sidor.

I sin doktorsavhandling beskriver Sirkka Paikkala hur finsk efternamnspraxis utvecklades efter mitten av 1800-talet, tills 1920 års släktnamnslag befäste en praxis liknande den som råder i dag. Verket belyser orsakerna till utvecklingen genom att placera in den i ett historiskt och kulturhistoriskt sammanhang. Behovet av finska efternamn, som bland annat ledde till förfinskningsskampanjer, sågs som en viktig fråga för den nationella identiteten, men också administrationens praktiska krav hade betydelse. Boken innehåller en sammanfattning på engelska.

Nordistikens historia i Finland. Red. Harry Lönnroth. Tampere University Press 2004. 304 s.

Boken innehåller åtta fristående artiklar om nordistikens utveckling vid de finländska universitet där man forskat och undervisat i nordiska språk, nordisk filologi eller svenska språket. Författarna anlägger historiska återblickar på den tid som förflutit sedan den första professuren inrättades i Helsingfors, Joensuu, Jyväskylä, Tammerfors, Uleåborg, Vasa och Åbo och fram till situationen i dag. Boken är den första översikten över nordistikens historia i Finland.

Olof Mustelin: Stafva eller stava? Svenska rättskrivningssträvanden i Finland i slutet av 1800-talet. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 664, 2004. 151 s.

I denna postumt utgivna bok beskriver Olof Mustelin den diskussion om svensk rättstavning som fördes mot slutet av 1800-talet i både Sverige och Finland. Den finländska debatten belyser han med hjälp av tryckta och otryckta källor, brev och protokoll. Genom att sätta in diskussionen i ett större sammanhang lyckas Mustelin förmedla en bild av tidsandan och samtidigt visa på att debatten inte bara hade en språklig utan också en social och politisk dimension.

Eskil Hummelstedt: Jöns Buddes härkomst. Om österbottnisk dialekt på 1400-talet. Utgiven och kommenterad av Christer Laurén och Kristina Nikula. Svensk-Österbottniska Samfundet. Vasa 2004. 95 s.

Boken innehåller ett outgivet manuskript av Eskil Hummelstedt om Jöns Buddes härkomst. Texten är skriven på 1950-talet och ges ut nu, femtio år senare av Laurén och Nikula. Båda bidrar med kommenterande artiklar.

Viveca Ramstedt: Från aftonskola till överhäng. Politiska ord och uttryck i Finland och Sverige. Söderströms 2004. 148 s.

Boken är tänkt dels som hjälpreda för journalister i Sverige och Finland när det gäller att förstå den politiska kulturen och verkligheten på båda sidor om Bottenviken, dels som handbok för politiska utredare och talskrivare. Eftersom boken är uppställd i form av en ordlista kan den också användas som uppslagsverk. Orden som ingår representerar allt från kampanjslang och jargong till finlandismer och typiska rikssvenska politiska uttryck.

Svenskt lagspråk i Finland. Red. Henrik Bruun, Ann-Marie Malmsten, Sten Palmgren, Schildts Förlags Ab 2004. 368 s.

I den nya upplagan av Svenskt lagspråk i Finland har utvecklingen inom finsk lagstiftning, bland annat den nya grundlagen, beaktats. Därtill har bokens innehåll och disposition påverkats av utvecklingen inom EU. Det märker man bl.a. på att lagstiftningstekniska frågor som gäller EU behandlas i samma kapitel som motsvarande nationella frågor och det samma gäller beskrivningen av EU-rätten.

Boken riktar sig främst till alla som översätter och granskar lagar, men också till dem som skriver eller översätter texter med anknytning till juridik och förvaltning. Meningen är att de nya anvisningarna och rekommendationerna ska tillämpas omedelbart av alla som skriver och översätter författningstexter i Finland.

Færøerne

Marius Staksberg

Johansen, Anfinnur og Hans Joensen (red.): *Mál í mæti. Greinasavn eftir Jóhan Hendrik W. Poulsen útgivið í sambandi við sjeyti ára føðingardag hansara 20. juni 2004.* Føroya fróðskaparfelag, Tórshavn 2004. 534 s.

Bogen er udgivet i forbindelse med Jóhan Hendrik W. Poulsens 70 års fødselsdag. Jóhan Hendrik var professor i færøsk ved universitetet i Tórshavn til 1997 og formand i sprognævnet 1985-1997. Indholdet er hovedsagelig artikler om færøsk sprog, der er udgivet i tidsrummet 1963-2003, men der er også en del ikke før publiceret materiale. Artiklerne er skrevet på færøsk, islandsk, dansk og engelsk og behandler bl.a. personnavne, orddannelse og sprogrøgt. Til sidst i bogen er en liste med 500 af Jóhan Hendriks neologismer.

Thráinsson, Höskuldur, Hjalmar P. Petersen, Jógvan í Lon Jacobsen og Zakaris Svabo Hansen: *Faroese. An Overview and Reference Grammar.* Føroya fróðskaparfelag, Tórshavn 2004. 501 s.

Den hidtil udførligste oversigt over moderne færøsk grammatik. Udover både synkron og diakron beskrivelse af fonologi, morfologi og syntaks berøres også områder som dialektal variation, ortografisk standardisering og sprogpolitik.

Weyhe, Eivind: *Í miðjum grasgarði. Rannsóknir í kvæðauppskriftum úr Suðuroy.* Føroya fróðskaparfelag, Tórshavn 2003. 208 s.

Fem afhandlinger om opskrifter af færøske kvad nedskrevet i Suðuroy i tidsrummet 1800 til 1900. Der lægges særlig vægt på dialektale karakteristika, men også træk, der karakteriserer det særlige kvadsprog, behandles.

Island

Ari Páll Kristinsson

Íslenskt mál og almenn málfræði 25. [Tidsskrift om islandsk språk og generell lingvistik, utgitt av Islandsk forening for lingvistik]. Íslenska málfræðifélagið, Reykjavík 2004.

Samspil tungu og tækni. Afrakstur tungutækniverkefnis menntamálaráðuneytisins. [Forholdet mellem språk og teknologi. Resultatene av kultur- og utdannelsesdepartementets prosjekt om språkteknologi.] Menntamálaráðuneytið, Reykjavík 2004. 71 s.

Artikler om språkteknologiske prosjekter i Island 1999-2004. Forfattere Rögnvaldur Ólafsson, Maren Albertsdóttir / Stefán Einar Stefánsson, Kristín Bjarnadóttir, Friðrik Skúlason, Ari Páll Kristinsson, Björn Jónsson, Helga Waage, Sigrún Helgadóttir.

Raftækniorðasafn 12. Ljósleiðara- og geimfjarskipti. [Elektroteknisk ordbok 12.] Red. Bergur Jónsson. Elektroteknikernes ordnemnd. Reykjavík 2004. 299 s.

Dette er en oversettelse av kapitler 725 og 731 i terminologien til det internasjonale elektrotekniske rådet, International electrotechnical commission. Termer på islandsk, engelsk, tysk, svensk, fransk, spansk, italiensk, nederlandsk, polsk, russisk og portugisisk. Definisjoner på engelsk, fransk, russisk og spansk.

Norge

Torbjørgh Breivik, Marit Hovdenak, Terje Larsen, Svein Nestor, Åsta Norheim

Aksnes, Liv Marit: Tid for tale. Munnleg norsk i skolen. J.W. Cappelens Forlag, Oslo 2004.

Dette er ei praktisk og teoretisk innføringsbok om munnleg opplæring og kommunikasjon i den norske skolen. Boka passar både til teori- og tekstpensum i munnlegdelen av norsk i lærarutdanninga og som sjølvstudium for lærarar. Forfattaren tek utgangspunkt i retorisk tenkning og utviklar ein didaktisk teori for munnlegundervisninga, og ho syner korleis ein konkret kan arbeide med munnlege sjanrar og tekstar i norskfaget.

Det høyrer med ein eigen antologidel med teksteksempel henta frå opplesing, forteljning, tale og samtale. Eksempla finn ein på ein CD som kan kjøpast saman med boka.

Alhaug, Gulbrand: Fornamn i Noreg frå 1900 til 1975 – med vekt på endringar i namnemønsteret. Novus forlag, Oslo 2004. 285 s.

Boka er resultatet av den første store landsomfattande undersøkinga av fornamsmøtar i Noreg på 1900-talet. Materialet er inndelt i tre periodar: 1900–24, 1925–49 og 1950–75, og det er lagt særleg vekt på å undersøkje endringar i namnemønsteret frå periode til periode. Eit sentralt funn er at det er mykje større endringar i namnemønsteret for kvinnenamna enn mannsnamna, og forfattaren gjer greie for grunnar til dette. I boka tek forfattaren også opp metodiske spørsmål i samband med namneundersøkingar.

Andreassen, Irene: *”Tainariksi kuttuthaan se steimpiitti täälä”*. En studie av kvenske fiske- og sjødyrnavn i Varanger, Porsanger og Tana. Dr.art.-avhandling. Det humanistiske fakultet, Universitetet i Tromsø, Tromsø 2003. 256 s.

Denne avhandlinga – ”Tainari kaller vi steinbiten her” – er ein analyse av kvensk språk i Finnmark, i fleirspråklege område med både finsk, kvensk, samisk og norsk. Ordmaterialet gjeld namn på fisk og sjødyr i tre kommunar, og er samla inn gjennom eit langvarig feltarbeid. Andreassen kallar namn på fisk og sjødyr for sentrale kulturtermar. I studien er materialet vurdert ut frå mange synsvinklar: etymologi og geografisk utbreiing, språkkontakt og etnobiologi.

Aasen, Ivar: *Norske ordtak*, 4. utgåva. Vigmostad og Bjørke, Bergen 2003. 378 s.

Boka inneheld om lag 5000 ordtak som Ivar Aasen samla og valde ut. Første utgåva av Norske Ordsprog kom ut i 1856. Fjerde utgåva følgjer i all hovudsak andre utgåva frå 1881, men det er sett inn latinsk skrift i staden for frakturskrift. Til slutt i denne utgåva er det trykt ein artikkel av Helge Nordahl: ”Bygdenorske ordtak – europeisk retorikk”. Ved sida av Norsk Ordbog, Norsk Grammatik og Prøver af Landsmaalet i Norge er denne boka eit av Ivar Aasens store vitskaplege verk. Stoffet i fjerde utgåva er lagt til rette av Johannes Gjerdåker og Gudmund Harildstad.

Bergh, Grete: *Norsk tegnspråk som offisielt språk*. ABM-skrift nr. 10, Oslo 2004.

Utredningen gir en bred presentasjon av tegnspråkets status i Norge og i utlandet, og munnar ut i en anbefaling om å utarbeide et lovforslag for norsk tegnespråk som offisielt språk i Norge. Utredningen er utført etter oppdrag fra Kultur- og kirke-departementet.

Berge, Kjell Lars, Trine Gedde Dahl og Stephen Walton (red.): Skriftkultur. Norsk sakprosa, skrift nr. 10.

Utgitt av Norsk sakprosa i samarbeid med Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Oslo 2004. Internett: www.hf.uio.no/inl/sakprosa, e-post: norsk-sakprosa@inl.uio.no

Boka inneholder et utvalg artikler som opprinnelig ble holdt som foredrag på et seminar om skriftkultur som prosjektet Norsk sakprosa 2000–2003 arrangerte. Bakgrunnen for seminaret var at Høgskolen i Volda for ikke lenge siden etablerte et studium i nynorsk skriftkultur. Skriftkulturforskning er et sentralt tema for den som vil forske på sakprosa, og i dette skriftet blir det fokusert på den nynorske skriftkulturen. Artiklene formidler perspektiv fra ulike innfallsvinkler og tar opp generelle problemstillinger. Her er artikler som berører folkebevegelser, modernitet og skriftkultur, en artikkel ser på Pragerskolen og skriftspråket, en har et kultursemiotisk perspektiv, en annen et kulturanthropologisk osv.

Bondevik, Jarle: Og ordet vart nynorsk. Soga åt den nynorske bibelen. Norsk bokreidingslag L/L 2003, Bergen 2004. 142 s.

Boka gjev ei skildring av korleis nynorsken vart grunnlagt som religiøst språk og teken i bruk i bibeltekstene. Framstillinga tek for seg utviklinga i ein periode på om lag 150 år med bibelomsetjing til nynorsk frå dei første spede freistnadene i 1850-åra. Det er teke med eit kort oversyn over bibelomsetjing i Danmark, Sverige, Island og på Færøyane, dessutan litt om bibelomsetjing til samisk og til riksmål/bokmål.

Breivega, Kjersti Rongen: Vitskaplege argumentasjonsstrategiar. Ein komparativ analyse av super-strukturelle konfigurasjonar i medisinske, historiske og språkvitskaplege artiklar. Norsk sakprosa, skrift nr. 10.

Utgitt av Norsk sakprosa i samarbeid med Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Oslo 2004. Internett: www.hf.uio.no/inl/sakprosa, e-post: norsk-sakprosa@inl.uio.no

Dette er ei doktoravhandling levert ved Universitetet i Oslo. Avhandlinga presenterer resultatene frå ein studie i tekstnormene innanfor moderne norsk vitenskapsspråk. Det undersøkte materialet femner om vitenskaplege artiklar frå fagområda medisin, historie og språkvitenskap. Analyseresultatene peiker på sentrale skiljeliner mellom naturvitenskapleg og humanistisk diskurspraksis. Drøfting av tekstlingvistisk teori og metode med vekt på superstrukturomgrepet og nærliggjande teksttypologiske emne har fått stor plass i avhandlinga.

Calvert, Christine: Skriv for nettet – kort og godt.

Universitetsforlaget, Oslo 2004. 135 s.

Skriv for nettet – kort og godt er en lettlest og humoristisk bok med enkle regler for skriving og brukervennlighet for å nå fram med et budskap på nettet.

Dahl, Anne Kristin: Nynorsk på 1-2-3: vegen til nynorsk rettskriving for ein ung elev som vil fram i verda. N.W. Damm & Søn, Oslo 2004. 80 s.

Dalen, Ove og Jon Olav Mjølhus: God nettskriving. J.W. Cappelens Forlag, Oslo 2004. 229 s.

God nettskriving handler om hvordan journalistikkens verktøykasse og virkemidler kan utnyttes til å kommunisere bedre i nettmediet. Boka egner seg for vevredaktører, journalister, informasjonsansvarlige og andre som arbeider med innhold på nettet.

Eide, Tormod: Retorisk leksikon. Spartacus forlag, Oslo 2004. 150 s.

Retoriske virkemidler finner vi i all kommunikasjon til alle tider, og *Retorisk leksikon* imøtekommer behovet for en oversikt over de grunnleggende begrepene i retorikken. Boka er illustrert med eksempler fra norsk og europeisk litteratur, fra antikkens retorikere, norsk politisk talekunst og fra avisspråk, sangtekster og reklame.

***Evensen, Lars Sigfred og Wenche Vagle: Kvalitetssikring av læringsutbyttet i norsk skriftlig (KAL-prosjektet). Sammen-
dragsrapport for KAL-prosjektet.*** Institutt for språk- og
kommunikasjonsstudier, NTNU, Trondheim 2003. 46 s.

Prosjektet "Kvalitetssikring av læringsutbyttet i norsk skriftlig" (KAL-prosjektet) har hatt til formål å vurdere læringsutbyttet i norsk skriftleg i grunnskolen slik dette kjem til uttrykk gjennom avsluttande eksamen i tiande årstrinn. Meir konkrete hovudmål for prosjektet har vore å undersøkje kva elevar "får til" og "ikkje får til" i norsk skriftleg, og korleis eksamenssensuren fungerer som kvalitetsvurdering. Prosjektet har vore eit samarbeid mellom fagpersonar ved fleire forskings- og utviklingsmiljø. I denne rapporten presenterer prosjektgruppa eit oversyn over dataa, arbeidsmåten, resultata og nokre refleksjonar kring desse. Ein fullstendig sluttrapport er under arbeid og vil bli distribuert via Noregs forskingsråd med lenkje til KAL-prosjektet sin nettstad <http://prosjekt.hihm.no/r97-kal>.

Fløgstad, Kjartan: Brennbart. Gyldendal, Oslo 2004. 141 s.

Dette er ei historie om språk, språkmakt, maktspråk og falsk historie. I boka viser Fløgstad korleis usanningar og kunnskapsløyse kan vekse til historieforfalsking. Han meiner førestellinga om ei tett kopling mellom Nasjonal Samling og målrørsla vart forma dei første åra etter krigen, seinare bygd ut av Riksmålsforbundet og deretter av historikarar, forfattarar og politikarar.

Graus, Marcel: Kjenn dine pappenheimere! Personene bak ordene. En oppslagsbok. Spartacus forlag, Oslo 2004. 320 s.

Dette er en oppslagsbok over flere hundre personer som er udødeliggjort fordi navnene deres ligger til grunn for ord i språket vårt. Quisling, boikott, kalasjnikov, barbie, dukke, frisbee, kondom, saxofon, brustadbu, dobbel-Axel og Gro-dag er eksempler hentet fra boka. Boka er oversatt og tilrettelagt for norsk av Steinar Lone.

Grepstad, Ottar: Nynorsk i opplæringa: kunnskap, kultur og kvalitet. Synspunkt til politisk leiing i Utdannings- og forskingsdepartementet. Nynorsk kultursentrum, Volda 2004. 41 s.

Skriftet er nummer 1 i ein serie av småskrifter frå Ivar Aasen-tunet. Skriftet er eit notat som er laga på grunnlag av drøftingar og synspunkt på eit møte med Utdannings- og forskingsdepartementet om sidemålspolitikk. Notatet vart laga for departementet til bruk i arbeidet med ei stortingsmelding på grunnlag av innstillinga frå kvalitetsutvalet (NOU 2003:16). Dokumentet byggjer på tidlegare skrifter og synspunkt frå fleire personar. Skriftet drøftar både nynorsk som hovudmål, nynorsk som sidemål og nynorsk for framandkulturelle. Til slutt er det eit kjeldeoversyn.

Grepstad, Ottar: På parti med språket? Språkpolitikk i partiprogramma 1906–2005. Småskrifter frå Aasentunet, Hovdebygda 2004. 84 s.

Skriftet har eit innleiande essay om språk og parti, og inneheld elles komplette utdrag frå partiprogramma heilt frå 1906.

Grepstad, Ottar, Eirik Helleve og Kirsti Langstøyl: Nynorsk innhald på Internett. Skrifter frå Aasentunet, Hovdebygda 2004. 66 s.

Skriftet er eit redigert referat frå arbeidskonferansen ”Nynorsk innhald på Internett” som Nynorsk kultursentrum arrangerte i Ivar Aasen-tunet 4.–5. november 2004.

Haugen, Odd Einar: Handbok i norrøn filologi. Fagbokforlaget, Bergen 2004. 512 s.

Boka held fram der den norrøne grammatikken sluttar. Lesarane får innføring i ti sentrale emne i norrøn filologi: om handskriftene, og tilpassinga til det latinske alfabetet for norrønt, om lesing av runer, om dialektar i gammalnorsk og gammal-islandsk, om syntaktisk utvikling frå urnordisk til mellomnorsk,

om mellomnorsk språk i seinmellomalderen, om person- og stadnamn, om norrøn verselære og skaldedikting, og eit kortfatta oversyn over den norrøne prosaen.

Boka høver for studentar på høgskole og universitet, men det er lagt vekt på ei lett tilgjengeleg framstilling slik at alle med interesse for den norske språkkulturen i mellomalderen kan ha utbytte av å lese ho.

Hegge, Per Egil: Heng ham ikke vent til jeg kommer. En morsom bok om norsk språk og tegnsetting. Kagge Forlag, Oslo 2004. 140 s.

Denne boka om norsk språk og tegnsetting er skrevet i en humoristisk tone av en velkjent journalist med ei populær språkspalte i Aftenposten. Dette er ei nyttig lita bok der mange temaer tas opp. Av temaene nevner vi: infinitivsmerket, personlige pronomener, preposisjoner, adverb og adjektiv, nektelser, genitiv (eieform), sammensatte og oppdelte verb, parverb, evfemismer.

Hellum, Hege Fjeldseth: En undersøkelse av unge språkbrukeres holdninger til engelske importord. Hovedfagsoppgave i nordisk språk og litteratur. Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo, Oslo 2003. 185 s.

Undersøkelsen konsentrerer seg om den økende bruken av engelske ord og uttrykk i norsk og skrivemåten av dem, og om hvordan det norske samfunnet skal ta imot ord fra engelsk. Det vises til Norsk språkråds tiltak for å motvirke den engelskspråklige påvirkningen gjennom holdningsskapende tiltak som *Aksjonen for språklig miljøvern* i 1990-årene og fornorsking av skrivemåten av engelske ord. I februar 2001 vedtok Norsk språkråd en egen plan for styrking av norsk språk. Planen tar sikte på å motvirke press mot norsk språk fra engelsk. Det blir lagt spesiell vekt på domenetapsproblemet.

Elever i den videregående skolen er en viktig språkbrukerguppe. I løpet av 10–12 års skolegang skal de ha

lært seg å utvikle en selvstendig bruk av morsmålet basert på offisiell rettskrivning og normeringsvedtak. Likevel kan de normene som gjør seg gjeldende i språkbruken deres, være andre enn dem som ligger til grunn for Norsk språkråds språkplanlegging.

Hoel, Kåre: Bustadnavn i Østfold 5. Rygge og Moss. Utgitt av Seksjon for navegransking, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo, Oslo 2004. 468 s.

Boka er bind 5 i eit verk som etter kvart vil omfatte alle kommunane i Østfold. Verket er ei sterkt utvida og revidert utgåve av Oluf Ryghs *Norske Gaardnavne* (bind 1 *Smaalenenes Amt*, 1897), men mens Rygh i hovudsak avgrensa seg til matrikelgardane, inkluderer nyutgåva alle slags bustadnamn. Verket byggjer på den tradisjonelle uttalen av namna, eit rikt utval av eldre namneformer og på grundige topografiske studiar, samtidig som namna får ei fyldig språkhistorisk og kulturhistorisk behandling.

Iversen, Harald M., Hildegunn Otnes og Marit Skarbø Solem: Grammatikken i bruk – i tekst og i klasserom. J.W. Cappelens Forlag, Oslo 2004.

Boka viser at det er mulig å tenke bruksnært og funksjonelt når man underviser i grammatikk, og den viser at det funksjonelle perspektivet på grammatikken korresponderer godt med den didaktiske tilnærminga lærerutdanninga har. Boka er ment som grunnbok i grammatikk for lærerutdanninga. Den tradisjonelle systemgrammatikken er med i boka som redskap for språklige handlinger, og forfatterne viser hvordan systemkategoriene (ordklasser, bøyingsformer, setningsledd osv.) kan anvendes i meningsfulle sammenhenger i ulike situasjoner. Stoffet illustreres med mange eksempler, tekster og faktabokser.

Jenstad, Tor Erik: Norge rundt med ord. Boksmia, Ål 2003. 240 s.

Dette er ei bok om dialektgeografi. I norsk språk finst det mange ulike nemningar for det same, og forfattaren presenterer her dialektord for meir enn hundre ulike ting og fenomen. Arbeidet byggjer på innsamla materiale frå norske dialektar frå 1700-talet og fram til vår tid. I boka er det første eit kort oversyn over norsk dialektgransking, og så kjem presentasjonen av dei ulike orda ordna etter emneområde. Der det høver, har forfattaren vist til aktuell litteratur. Bak i boka er det litteraturliste.

Kulbrandstad, Lars Anders og Thor Ola Engen: Tospråklighet, minoritetsspråk og minoritetsundervisning. Gyldendal Akademisk, Oslo 2004. 307 s.

Boka belyser tospråklighet med vekt på ferdigheter, språkbruksmønster og holdninger hos tospråklige. Den tar også for seg tospråklighet i et pedagogisk perspektiv samt betydningen av tospråklig utvikling fra tidlig barndom.

LexicoNordica 11. Tidsskrift om leksikografi i Norden. Utgitt av Nordisk forening for leksikografi. Oslo 2004. ISBN 0805-2735.

Årets tema i LexicoNordica er bilingval leksikografi, som også var temaet på det årlige symposiet for foreningen. De fleste foredragene som ble holdt på symposiet, er omarbeidet til artikler. I tillegg inneholder skriftet hele fjorten anmeldelser av svenske, danske, norske og finske ordbøker. Noen av disse er til dels lange og omfattende, blant annet omtalene av den nye danske ordboka og den svenske konstruksjonsordboka, som begge må regnes som to viktige leksikografiske begivenheter i Norden. Tidsskriftet kan bestilles hos NFL v/Rikke Hauge, e-post: hauge@sprakrad.no.

Lomheim, Sylfest: Ordomord: Frå Amerika til Åmot. Det Norske Samlaget, Oslo 2004. 255 s.

”Boka innbyr til vandring blant namn og nemne som dei fleste kjenner, men som mange vil ha glede av å få vita meir om,” heter det i innledningen til boka. Ordene presenteres i alfabetisk rekkefølge, slik tittelen antyder. Boka er skrevet med tanke på interesserte lesere uten språkfaglig bakgrunn. Ord mange oppfatter som hjemlige og norske, viser seg å være lånt fra mange ulike språk, noen er fra nærliggende språk, andre har vandret langt før de kom inn i norsk. Boka omtaler vel 400 ord.

Maal og Minne, redaktører Odd Einar Haugen og Kjell Ivar Vannebo. Det Norske Samlaget, Oslo 2004.

Dette er et tidsskrift for språkvitenskap, norrønt, dialekter, navnegransking og folkeminne. Det blir utgitt av Bymålslaget i samarbeid med Det Norske Samlaget. Tidsskriftet kommer med to nummer i året. Prøvenummer kan leses på www.samlaget.no/maalogminne/

Namn og nemne. Tidsskrift for norsk namnegransking. Utgitt av Norsk namnelag.

Tidsskriftet kommer med ett nummer i året. Redaktører er for tiden Gunnstein Akselberg og Oddvar Nes, begge Nordisk institutt, Universitetet i Bergen.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift, redaktør John Ole Askedal, Novus forlag, Oslo 2004.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift (NLT) er et forum for norsk språkvitenskap og bringer lingvistiske artikler og bidrag på norsk innenfor alle greiner av og områder i språkvitenskapen, inkludert faghistorie og lingvistikkrelatert vitenskapsteori. Tidsskriftet kommer med to nummer i året (juni og desember).

Norsklæraren. Tidsskrift for språk og litteratur. Utgitt av Landslaget for norskundervisning. Fagbokforlaget, Bergen 2004.

Tidsskriftet kommer med fem nummer i året, og inneholder artikler om aktuelle problemstillinger om undervisning i norsk på alle nivåer i skoleverket. Relevante undersøkelser, igangsatte utviklingsprosjekt og forskning blir presentert og diskutert. I tillegg kommer bokomtaler, nordiske nyheter og en fast språkspalte som Norsk språkråd har ansvar for.

Nytt om namn. Meldingsblad for Norsk namnelag. Nr. 39 og 40 – 2004.

Innholdet i meldingsbladet er korte faglege artiklar og informasjon om aktuell namnelitteratur, om namnekonferansar, om normerings spørsmål, om undervisning i namnelære o.l.

Nørstebø, Morten: Mot en modell for tekstoptimering. Hovedoppgave i nordisk språk våren 2003. Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap. Universitetet i Oslo, Oslo 2003. 183 s.

Tekster blir en stadig større del av vår hverdag, og vi er nødt til å forholde oss til dem. Å forstå tekster er en nødvendig forutsetning for tilgang til kunnskap og informasjon. For enkelte kan denne tilgangen være problematisk fordi tekster oppleves som vanskelige. Det er hovedårsaken til at Nørstebø har valgt å skrive om hvordan tekster kan optimeres. Han har forsøkt å ta noen skritt på veien mot en modell for tekstoptimering.

Med gode tekster menes ofte forståelige tekster. Nørstebø har tatt utgangspunkt i den tyske forståelighetsforskningen, særlig et velprøvd konsept som ordner tekstkjennetegn i forståelighetsdimensjoner. Han har videre sett på det empiriske grunnlaget for disse dimensjonene i forskningen og på det epistemologiske aspektet ved anvendelsen av forskningsresultater i optimeringen.

Nørstebø har satt opp en testmodell og analysert og optimert to tekster. Til slutt har han prøvd å identifisere problemer med de konkrete operasjonaliseringene i modellen.

Ongstad, Sigmund: Språk, kommunikasjon og didaktikk. Norsk som flerfaglig og fagdidaktisk ressurs. Fagbokforlaget, Bergen 2004. 304 s.

Boka bringer nye perspektiver på forholdet mellom kommunikasjon og didaktikk. Den er rettet mot lærere og studenter som er opptatt av fagdidaktikk. Den kan brukes som en studiebok, men kan også leses som en studie av pedagogiske grunnspørsmål. Det avdekkes et fellesmønster for kommunikative ytringer som form-innhold-bruk og didaktikkens lærer-fag-elev-relasjon. På den måten får norskfaglig innsikt en særlig didaktisk betydning. Boka prøver å bygge bro mellom fag, flerfaglighet og fagdidaktikk.

Omdal, Helge: Språknormering, med mål i sikte?: om ymse effekter av norsk språknormering i 100 år. Forskningsserien nr. 39, Høgskolen i Agder, Høgskoleforlaget, Kristiansand 2004. 130 s.

Boka presenterer resultater av undersøkelser forfatteren har gjort omkring effektene av norsk rettskrivningspraksis og det norske rettskrivnings- og språknormsystemet.

Omdal, Helge og Rune Røsstad (red.): Krefter og motkrefter i språknormeringa. Om språknormer i teori og praksis. Forskningsserien nr. 33, Høgskolen i Agder, Høgskoleforlaget, Kristiansand 2003. 305 s.

Artiklane set søkjelyset på forhold som på ulike vis spelar ei rolle for gjennomføringa av språknormeringstiltak, og spenner frå teoretiske og grammatiske perspektiv på språknormering til språkhistoriske, sosiolingvistiske og språkteknologiske tilnæringsmåtar. Naturleg nok gjeld mange av artiklane norske forhold, men også danske, islandske og tyske problemstillingar er representerte. Opphavet til artiklane er foredrag på ein

nordisk språknormeringskonferanse som vart arrangert ved Høgskolen i Agder i 2002.

Ord om ord nr. 10. Årsskrift for leksikografi 2004. Utgitt av Seksjon for leksikografi og målføregransking, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo, Oslo 2004. ISBN 0806-7791.

Den tiende årgangen av Ord om ord har årsmelding fra seksjonen og fra Norsk Ordbok, og rapporter fra faglige arrangement personalet ved seksjonen har deltatt i.

Rognsaa, Aage: *Kunsten å skrive godt*, 2. utg. Universitetsforlaget, Oslo 2004. 237 s.

Dette er ei handbok for alle som treng gode råd og rettleiing for å bli betre til å uttrykkje seg skriftleg. Boka inneheld enkle og praktiske tips om alt frå teiknsetjing til val av sjanger. Gjennom konkrete eksempel viser forfattaren korleis alle kan lære å meistre skriftpråket. Det er særleg kapitlet om struktur i tekster som er utvida og omarbeidd i denne utgåva.

Sandøy, Helge og Jan-Ola Östman (red.): *"Det främmande" i nordisk språkpolitikk. Om normering av utländska ord.* Novus forlag, Oslo 2004. 275 s.

Boka er del av forskningsprosjektet Moderne importord i språka i Norden. I sju artikler illustrerer den hvordan sju forskjellige nordisk språksamfunn, det danske, finlandssvenske, finske, færøyske, islandske, norske og svenske, forholder seg til påvirkningen av importord (først og fremst engelsk). Hovedvekten ligger på påvirkningen av skriftspråket de siste årtiene. Det har også vært et mål å gi leseren et innblikk i hvordan standardisering av et språk kan skje i praksis.

Boka innledes med en kort diskusjon av temaet og inneholder i tillegg en historisk tidstavle over viktige språklige hendelser i normeringshistorien. Artiklene er skrevet på dansk, norsk, svensk og finlandsvensk.

Sandøy, Helge mfl. (red.): Den fleirspråklege utfordringa. Novus forlag, Oslo 2004. 136 s.

Artikkelforfattarane kjem frå fleire land og arbeider innanfor område som språkvitskap, språkkultur og språkpedagogikk. Boka tek opp spørsmål som er aktualiserte av den moderne internasjonaliseringa: språklege rettar og plikter, identitetsdanning og ideologiske ideal, holdningar til innvandrarak som snakkar språket vårt, og den sosiale og økonomiske gevinsten ved å la elevane få utvikle morsmålet sitt. Redaktørane av boka deltek i prosjektet Den nye norsken – norsk språk i nærkontakt med andre språk. Prosjektet er leidd frå Nordisk institutt ved Universitetet i Bergen.

Sandøy, Helge (red.): Med 'bil' i Norden i 100 år. Ordlagjing og tilpassing av utalandske ord. Novus forlag, Oslo 2003. 152s.

I 2002 var det 100 år sia ordet *bil* blei laga i dansk. No er det blitt eit fellesord for alle dei nordiske språka, og ingen andre språk brukar dette ordet. Mykje av det nordiske språksamarbeidet er knytt til spørsmålet om å styrkje språka våre, og denne artikkelsamlinga tek opp korleis vi kan arbeide med den språklege støypeskeia både med å lage nye ord og å tilpasse utanlandske ord til det heimlege språket. Det blir diskutert kor vellykka slike ord er, og kva som gjer dei vellykka. Forfattarane kjem frå Island, Færøyane, Noreg, Danmark og Sverige, og dei fortel såleis om situasjonen i alle dei nordiske språka. Boka er den første i ein serie frå prosjektet "Moderne importord i språka i Norden", eit forskingsprosjekt under Nordisk språkråd.

Simonsen, Dag F. (red.): Språk i kunnskapssamfunnet. Engelsk – elitenes nye latin? Gyldendal Akademisk, Oslo 2004. 232 s.

Boka inneholder innlegg fra konferansen "Engelsk – elitenes nye latin eller uunnværlig redskap for fri samfunnsutvikling?", holdt av Norsk språkråd i samarbeid med Globaliseringsprogrammet ved HF-fakultetet ved NTNU, i

Trondheim i 2003. En rekke fagfolk med ulik akademisk bakgrunn står bak innleggene. Boka tar for seg problemstillinger rundt bruken av engelsk på universiteter og høyskoler i Norge og gjengir diskusjonen om morgendagens språkpolitikk på dette området.

Skog, Berit: Mobilbruk og mobilspråk i skolen. ISS-rapport nr. 72, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim 2004. 61 s.

Skår, Astrid: Utrydningstruede ord I. Messel Forlag, Oslo 2004. 125 s.

En oversikt over ord forfatteren mener vi bør ta med oss videre, og kanskje frede, for at vi skal få uttrykt hva vi føler og vil ha sagt.

Smidt, Jon: Sjangerer og stemmer i norskrommet: kulturskaping i norskfaget fra småskole til lærerutdanning. Universitetsforlaget, Oslo 2004. 263 s.

Denne boka er skrevet for norsklærere, norskstudenter og lærerutdannere. Ho tek for seg arbeid med tekster frå første klasse i grunnskulen og heilt opp til lærerutdanninga. Det blir lagt vekt på elevane som aktive kulturskaperar, og på ein didaktikk utan det tradisjonelle skiljet mellom språk og litteratur. Jon Smidt er sentral i arbeidet med ny læreplan i norsk. Fem lærere er medforfattere.

Swach, Vera: Norsk vitenskap – på språklig bortebane? Et pilotprosjekt om språkbruk blant fagsamfunnet av forskere i Norge. NIFUs skriftserie 9/2004. Oslo 2004. 95 s.

Rapporten presenterer resultatene fra et oppdrag gitt av Norsk språkråd. Den dokumenterer bruk av norsk og engelsk blant forskerpersonalet i Norge. Hvordan fordeler bruken av norsk og engelsk språk seg? Konkurrerer de, eller finner det sted en funksjonsdeling? Finnes det forskjell mellom ulike fagområder og mellom det skrevne og det talte ord? Hvordan

velges ev. språk, og hvilken bevissthet har forskere som brukere om språk? NINA og Akvaforsk er gjenstand for nærstudier.

Tørjesen, Torill Wüger, Pål Wiik (red.) og Kari Stai (ill.): Muntlig norsk: ta ordet! Esstess forlag, Oslo 2004.

Boka er ei lærebok for å aktivisere elevene i norsk muntlig. Den har eksempeloppgaver for eksamen i norsk muntlig.

Uri, Helene: hva er SPRÅK. Universitetsforlaget, Oslo 2004. 157 s.

Denne boka er et essay om hvordan språk er oppbygd, hvordan de brukes og utvikler seg over tid. Forfatteren legger særlig vekt på språktilegnelse: Hvordan lærer barn morsmålet sitt, og hvordan lærer man seg et nytt språk? Boka slutter med ei drøfting av det norske språket i framtida.

Vigeland, Bjørn: Funksjonell grammatikk og tekstanalyse. Unipub forlag, Oslo 2004.

Funksjonell grammatikk skiller seg fra tradisjonell skolegrammatikk ved at den sier noe vesentlig om språklig kommunikasjon og hva språkbruk går ut på. Modellen bygger på M.A.K. Hallidays prinsipper. Boka egner seg for høyskole- og universitetsstudenter som studerer norsk, men kan også være nyttig for andre språkinteresserte.

Vikør, Lars S.: Dialektar som skriftspråk i tre norske distrikt. Novus forlag, Oslo 2004. 319 s.

Boka er ein jamførande studie av korleis dialektskribentar har gått fram når dei har skrive dialekten sin i tekster for vanlege folk. Dei tre distrikta er Gudbrandsdalen, Indre Hordaland (Voss og Hardanger) og Trøndelag. Målet er å vise korleis skribentane balanserer mellom omsynet til sjølve dialektfonologien, som inneheld lydar og nyansar som alfabetet ikkje har bokstavar for, og omsynet til at det skal kunne lesast av folk som er vane med skriftbiletta i bokmål og nynorsk. Boka inneheld langt på veg fullstendige oversyn over dialektskribentar og publiserte

dialekttekster i dei tre distrikta. Boka har også ein rikhaldig bibliografi.

Vinje, Finn-Erik: Språk 2005. En situasjonsrapport. Schibsted Forlagene, Oslo 2004. 248 s.

Språk 2005, som er nummer to i en serie årvisse situasjonsrapporter, er en springende beretning om det norske språklandskapet, sett fra den kjente språkmannen professor Finn-Erik Vinjes observasjonspost. Innholdet springer til en viss grad ut av de erfaringer som forfatteren har høstet gjennom bred kontakt med publikum gjennom mange år. *Språk 2005* er inndelt i småkapitler og kan leses sammenhengende eller bitvis. Nytt av året er blant annet et fyldig og svært nyttig avsluttende kapittel der språkriktighetens emner er rangert i ei ti-på-topp-liste.

Wetås, Åse og Tom Schmidt (red.): Den 10. nasjonale konferansen i namnegransking. Blindern 9. mai 2003. Gustav Indrebø og norsk namnegransking. Seksjon for namnegransking, Universitetet i Oslo, Oslo 2003. 130 s.

Dette er ein rapport frå den 10. nasjonale konferansen i namnegransking, som hadde tittelen *Gustav Indrebø og norsk namnegransking*. Rapporten inneheld ni av dei elleve foredraga som vart haldne, og dei femner om emne som inndelingsnamn, innsjønamn, normering av stadnamn og normering av namn i omsetjingar frå norrønt.

Sverige

Birgitta Lindgren

Arnberg, Lenore: Så blir barn tvåspråkiga. Vägledning och råd under förskoleåldern. Wahlström & Widstrand 2004. 234 s.

Detta är en reviderad upplaga av en bok som kom 1988. Då hade omkring 8 % av alla barn i Sverige ett annat modersmål än svenska. I dag är siffran 12 %. Många familjer är i dag alltså tvåspråkiga. Boken ger en fyllig beskrivning över läget på detta forskningsområde. Vidare ges kloka och nyanserade råd till berörda föräldrar.

Bannert, Robert: På väg mot svenskt uttal. 3 uppl. Studentlitteratur 2004. 162 s. + cd.

Det här är den tredje upplagan av en handbok för lärare i svenska som andraspråk. Brytning hos talare som representerar 25 olika modersmål analyseras. Pedagogiska handlingsprogram presenteras. Den tidigare ljudkassetten har ersatts av en cd. I ett kapitel behandlas brytning och fördomar. Det avslutas med följande tänkvärda ord: "Men ändå får fördomarna mot personer med en viss brytning naturligtvis inte leda till att utlänningar diskrimineras. Tiden är faktiskt inne att inom rimliga gränser öka toleransen för olika former av ett språk."

Bästa språket. Ett urval artiklar ur Språklådan i Upsala Nya Tidning. Ord och stil. Språkvårdssamfundet skrifter 35. Red. Eva Aniansson. Hallgren & Fallgren 2004. 236 s.

Detta är den tredje samlingen med artiklar ur Språklådan i Upsala Nya Tidning. Titeln anknyter inte bara till det populära tv-programmet Värsta språket från 2002 utan också till den första samlingen från 1970 Bättre språk. Det är ett tjugotal olika medlemmar i samfundet som turas om att svara på frågor som

Ligger Sverige i Europa?, Var språket bättre förr? Andra rubriker är Ett stipendium eller ett stipendie?, Landstingsfundamentalister, Men hallå – ett uttryck som sprids, Sportpresens.

Boken är försedd med register och en utmärkt översikt över språkliga hjälpedor.

Blåsjö, Mona: Studenters skrivande i två kunskapsbyggande miljöer. Acta universitatis stockholmiensis. Stockholms studies in Scandinavian philology. New series 37. 2004. 321 s. Ak.avh.

I denna avhandling presenteras en undersökning om förhållandet mellan studenters skrivande och de miljöer som utbildningsinstitutionerna utgör, i det här fallet nationalekonomi och historia. Undersökningen består av analyser av uppsatser och forskartexter samt deltagande observationer och intervjuer med studenter och lärare. Även om miljöerna skiljer sig åt med en rationalistisk kunskapssyn inom ämnet nationalekonomi och kritisk-pluralistisk inom ämnet historia finns det inga avgörande skillnader i studenttexternas kvalitet, däremot i processen som leder fram till texterna.

Bockgård, Gustav: Syntax som social resurs. En studie av samkonstruktionssekvensers form och funktion i svenska samtal. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 64. 2004. 298 s. Ak. avh.

I denna avhandling har författaren undersökt samtalssekvenser där en persons replik på en annans persons yttrande har en stark syntaktisk och pragmatisk anknytning till det första yttrandet. Repliken är alltså en syntaktisk fortsättning på detta. Tillsammans bildar de en samkonstruktion. Syftet är att beskriva samkonstruktionernas form och funktion.

Brylla, Eva: Förnamn i Sverige. Kortfattat namnlexikon. Liber 2004. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 88. 2004. 240s.

Svenska språknämnden utgav 1964 en bok om svenska förnamn. Men sedan dess har en del hänt på forskningsfronten, och framför allt har namnskicket förändrats. Nya namn har tillkommit som *My* och *Ronja*, gamla namn har åter blivit populära som *Albin* och *Alva*, medan namn som *Kennet* och *Monika* verkar vara på väg ut. Genom invandringen de senaste decennierna har vi fått in namn som *Zoran* och *Fatima*.

I denna nya namnbok presenterar namnforskaren Eva Brylla dagens namnskick i Sverige i form av ett namnlexikon över namn med minst 400 namnbärare. Varje namn förklaras och kommenteras med avseende på ålder, antal namnbärare och starkaste tidsperiod. I ett inledande kapitel ges en historisk översikt över namnskick och namngivningsprinciper, namnen i almanackan och en redogörelse för namnlagstiftningen. Det finns också en utförlig litteraturlista för den som vill gå vidare.

Einarsson, Jan: Språksociologi. Studentlitteratur 2004. 367 s.

Denna handbok i sociologi är avsedd för studerande men även för andra som vill sätta sig i vad språksociologi är. Boken innehåller många exempel på undersökningar som läsaren kan ta ställning till och själv genomföra.

Elbro Carsten: Läsning och läsundervisning. Översättning Birgitta Amstrand. Liber 2004. 239 s.

Detta är en svensk översättning och delvis en bearbetning av en dansk bok. Den är en grundbok i läsning och läsningsundervisning avsedd för lärare och lärarstuderande, men av intresse för alla som vill veta något om detta område. Skriftens principer, läsprocessen, metoder i läsundervisningen och lässvårigheter tas upp.

Engblom, Charlotte: Samtal, identiteter och positionering. Ungdomars interaktion i en mångkulturell miljö. Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New series 34. 2004. 209 s. Ak.avh.

I denna avhandling har författaren undersökt hur ungdomar i en mångkulturell miljö med språkliga medel skapar sin identitet, framför allt den etniska identiteten, i en viss situation, hur de ”relevantgör”, som författaren säger, sin identitet.

Engelskan i Sverige – språkval i utbildning, arbete och kulturliv. Småskrift utgiven av Svenska språknämnden. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 89. Norstedts Ordbok E-Pan 2004. 174 s.

I denna skrift sammanfattas det viktigaste om hur engelskan används i Sverige i dag inom arbetsliv, utbildning, politik och kultur. Boken innehåller grundläggande information av både praktiskt och teoretiskt slag.

I inledningskapitlet skriver *Olle Josephson* om de tre sätt på vilket engelskan visar sig: lånord, språkväxlingar och domänförluster. De två första är välkomna företeelser, medan domänförlusterna kan skapa kunskapsförluster och klassklyftor. Bokens fem övriga kapitel handlar därför om dem. I ett långt kapitel reder *Kenneth Hyltenstam* ut varför ämnesintegrerad undervisning på engelska i den svenska skolan inte är en framkomlig väg till vare sig bättre engelskkunskaper eller bättre ämneskunskaper. *Britt-Louise Gunnarsson* demonstrerar skillnaden mellan en engelskspråkig svensk högskola och en internationell och mångspråkig högskola. *Olle Josephson och Kristina Jämtelid* redovisar en enkätundersökning om hur engelskan används i svenskt arbetsliv och vilka problem det för med sig: ju högre upp i hierarkin och ju formellare språksituation, desto mer engelska. *Björn Melander* redogör för undersökningar av användningen av svenskan i EU. *Ulf Lindberg* skriver om rockmusikernas val mellan svenska och engelska; svenskan har en starkare ställning på detta område än vad många tror.

Ett vardagsliv med flera språk. Red. Jakob Cromdal och Ann-Carita Evaldsson. Liber 2003. 207 s.

I denna antologi om flerspråkighet hos barn hur denna flerspråkighet ser ut till vardags. Bland artiklarna kan nämnas *Finn Aarsæther: Kodväxling som resurs i samspel.* Hur pakistansk-norska barn använder flera språk för att organisera samtal, *J.N. Jørgensen: De ungas språk.* Om ungdomars flerspråkiga handlande.

Fernberg, Magnus: Kåseristil. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 1. 2004. 335 s. Ak.avh.

Syftet med avhandlingen är att utifrån ett visst material beskriva kåseristilen, vidare hur den vuxit fram historiskt. Bland det som behandlas är ”ingången”, d.v.s. placering, det typografiska, rubrik m.m., kommunikationssituationen, den språkliga gestaltningen, textbindning och andra strukturella frågor, stilfigurer.

Gunnarsdotter Grönberg, Anna: Ungdomar och dialekt i Alingsås. Nordistica Gothoburgensia 27. 2004. 394 s. Ak.avh.

I denna avhandling har författaren undersökt den språkliga variationen hos 97 ungdomar i Alingsås och hur deras språk skiljer sig mot Göteborgsungdomars språk. Hon har sett på i vilken mån Alingsåsungdomarna talar dialekt, om deras språk har orientering mot hemorten eller mot Göteborg, Stockholm eller andra platser, om man kan påvisa någon förändring bort mot dialekten och slutligen vilka faktorer som har störst betydelse för språkval: kön, typ av gymnasieprogram, bostadsort och livsstil.

Göransson, Anna-Lena: Brandvägg. Ord och handling i en yrkesutbildning. Malmö studies in educational sciences 17. 2004. 306 s. Ak.avh.

I sin undersökning har författaren sökt fånga vilken roll talad och skriven text har för brandmän som deltar i en

utbildning. Hon har följt utbildningen, gjort intervjuer och iakttagit. Utgångspunkten är hur läromedel som kan underlätta brandmäns utbildning skall utformas.

Hansson, Roger m.fl.: *Språk och skrift i Europa. Liten bok om Europas stater och språk.* Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 90. SNS Förlag. 280 s.

Boken ger en översikt Europas språk och alfabet. Samtliga officiella språk i Europa och en rad minoritetsspråk presenteras. Sammanlagt är det över hundra språk. Boken innehåller också en genomgång av centrala begrepp som språk, dialekt, alfabet, tecken, stavning och transkribering. Därutöver behandlas tekniska aspekter som typografi, tangentbord och teckenkodning.

Holst, Lena: *Skriv bättre texter! En ny metod i fem steg.* Bokförlaget DN 2004. 130 små s.

Författaren, som är journalist, textredigerare och språkkonsult, behandlar här skrivprocess, skribenttyper och vad som gör en bra text bra.

Jobin, Bettina: *Genus in Wandel. Studien zu Genus und Animatizität anhand von Personenbezeichnungen im heutigen Deutsch mit Kontrastierungen zum Schwedisch.* Acta universitatis stockholmiensis. Stockholmer germanistische Forschungen 64. 2004. 273 s. Ak.avh.

Författaren har undersökt hur olika tyska och svenska utvecklats när det gäller markering av kön hos personbeteckningar. I tyskan är det i dag praktiskt taget obligatoriskt att använda feminina beteckningar (*Studentin, Bürgerin, Lehrerin*). I svenskan är motsvarande feminina personbeteckningar på väg bort och vi anser att man skall ha könsneutrala ord (*student, medborgare, lärare*). Men författaren anser att svenskan inte är så könsneutral som görs gällande. Utan att det finns skäl för det anges ofta personens kön med ett adjektiv, men mest bara för kvinnor, t.ex. *kvinnlig lärare*.

Josephson, Olle: Ju. Ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 91. Svenska Humanistiska Förbundets skriftserie 117. Norstedts Ordbok 2004. 191 s.

Ju säger man när man tar något för självklart. I denna personligt hållna debattbok analyserar Svenska språknämndens föreståndare dagens språksituation och granskar diverse självklarheter i den språkliga debatten. Här kan man bl.a. läsa om dialektjägaren, etnicitetsfällan, det nya niandet och Expressenssvenskan. Författaren går till storms mot enspråkstänkande, engelska som arbetspråk och andra hinder för en demokratisk språkpolitik. Här ges en både bred och detaljrik överblick över svenskans historia från 1900-talets början till dagens tendenser som internationalisering, intimisering, visualisering och teknifiering.

Boken recenseras av Eva Mårtensson i Språkvård 2004/4.

Lif, Vera. Ingermanländares namnskick under 1900-talet. Kontinuitet och förändring. Acta Universitatis Upsaliensis. Studia multiethnica Upsaliensia 17. 2004.293 s. Ak.avh.

Författaren undersöker i sin avhandling namnskicket hos ingermanländare bosatta i Sverige. Dessa kom hit efter andra världskriget som flyktingar när Sovjetunionen ockuperade Ingermanland. Syftet är att se om politiska förändringar och förflyttningar till nya språkområden har påverkat namngivning av ingermanländarnas barn samt om ingermanländares namnval och namnändringar kan relateras till deras identitetsuppfattning.

Lindberg, Inger. Andraspråksresan. Folkuniversitetet 2004. 48s.

I detta häfte beskriver författaren, som är professor i svenska som andraspråk, den process som man ställs inför när man skall lära sig ett språk som andraspråk. d.v.s. ett språk som inte är ens modersmål men som man lär sig i en miljö det används. Det är alltså den process invandrare i Sverige skall igenom som skall lära sig svenska. Theodor Kallifatides, som

gått igenom denna process, har liknat den vid en resa in i ett annat medvetande om världen och livet.

Lötmarker, Lena: Krian i förvandling. Uppsatsämnen och skrivanvisningar för läroverkets svenska uppsatsskrivning. Lundastudier i nordisk språkvetenskap A 61. Institutionen för nordiska språk. Lunds universitet. 336 s. Ak.avh.

Författaren har i sin avhandling undersökt uppsatsskrivningen inom modersmålsämnet i läroverket under dess period från början av 1800-talet till 1960-talet. Det är inte uppsatserna, kriorna som det då ofta hette, som sådana som studerats utan kursplaner, metodiska anvisningar, förteckningar över examensämnen samt läroböcker. Utgångspunkten har varit den negativa bild som finns av denna uppsatsskrivning. Denna negativa bild är mycket djupt rotad trots att man kan hitta både förnyelse och anpassning till en förändrad situation och mycket förnuftiga råd i handledningar o.d. Delvis kan den bero på att praktiken inte förmådde leva upp till målen. Men den kan också som författaren skriver bero på att "svartmålandet varit en del av reformarbetet inom skolan."

Mediekulturer. Hybrider och förvandlingar. Red. Claes-Göran Holmberg och Jan Svensson. Carlssons 2004. 352 s.

I denna antologi beskrivs den hybridisering som skett inom mediekulturen med en blandning av tekniker och uttrycksformer. Här behandlas bl.a. rollspel, nätdagböcker och nya typer av reklamtexter.

Melin, Lars: Corporate bullshit. Svenska Förlaget. 2004. 110 s.

Här får man en underhållande och avslöjande beskrivning av "Normmalmstorgsdialekten". Vid Normmalmstorg i Stockholm och andra liknande ställen i landet där det finns banker och viktiga företag kan man få höra meningar som "I ett case som detta har vi i pipen att kärnverksamheten sak utvecklas i ett kundperspektiv." *Corporate bullshit* kallas det på engelska.

Melin, Lars: Språkpsykologi. Hur vi talar, lyssnar, läser, skriver och minns. Liber 2004. 140 s.

Detta är en enkel och tillgänglig introduktionsbok för det tvärvetenskapliga ämnesområdet språkpsykologi.

MISS Meddelande från institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet.

Under året utkom följande rapporter i denna serie: Nr 48 *Rickard Melkersson*: I begynnelsen af majjo. Om kodväxling i Linnés Iter Lapponicum 1732, nr 49 *Ida Larsson*: Språk i förändring. Adjektivändelserna -a och -e från fornsvenska till nysvenska.

Myndigheternas skrivregler. Sjätte utökade upplagan. Ds 2004:45. 2004. 115 s.

I denna nya upplaga har innehållet anpassats till att skribenter i dag använder sig av moderna ordbehandlingsprogram. Nya avsnitt tar upp texttyper som innehållsförteckningar tabeller, diagram och andra figurer. Delvis ändrade skrivregler för euro ges också liksom för skrivning av initialförkortningar.

Målföret. Medlemsblad för Nya Tungomålgillet.

Detta medlemsblad har under året utkommit med 4 nummer. Förutom artiklar om det nutida språket finns även artiklar med textprov från äldre tider, väl värda omläsning, t.ex. *Per Henrik Ling*: Ur Vättarnas liv, och artiklar och textprov på dialekt, allt för att visa den rikedom som finns i svenskan.

Namn. Hyllningsskrift till Eva Brylla den 1 mars 2004. Namn och samhälle 15. Uppsala universitet. Uppsala 2004. Red. Svante Strandberg m.fl. 164 s.

I denna festskrift till namnforskaren Eva Brylla, forskningschef vid Språk- och folkminnesinstitutets namnavdelning, finns som sig bör många artiklar om namn. Bland dessa kan nämnas *Thorsten Andersson*: Varumärkens grammatiska status, *Sonja*

Enzenberg: Gemensamt efternamn eller varsitt?, Birgit Falck-Kjällquist: Ett par namn från Sotenäs.

Nordlund. Småskrifter från institutionen för nordisk språk i Lund.

Följande rapport har utkommit i denna serie under året: 24.

Lena Ekberg: Tre uppsatser om semantisk förändring hos relationella lexem.

Norrby, Catrin: Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra.

Andra upplagan. Studentlitteratur 2004. 254 s.

Boken är avsedd som en introduktion av det tvärvetenskapliga område som brukar kallas samtalsanalys och diskursanalys. Det här är en andra upplagan, som är uppdaterad med det senaste från detta område.

ORDAT. Det svenska ordförrådets utveckling 1800–2000.

Följande rapporter har utkommit i denna serie: nr 21 Mall Stålhammar: Engelskan i svenskan, 2. Engelska lånord under 1900-talet. 2003. Nr 22 Åtta ordbildningsstudier. Utgivna av *Sven-Göran Malmgren och Arne Olofsson*. 2003, nr 23 *Lars Wollin: Inlåning och användning av latinska ord under (yngre) nysvensk tid.* 2004

Palm, Rune: Vikingarnas språk 750–1100. Norstedts 2004. 522 s.

Författaren, som är runolog och docent i nordiska språk vid Stockholms universitet, ger här en allsidig och detaljerad beskrivning av vikingarnas språk, bl.a. med en grammatik och en utförlig ordlista. Man får också belyst hur vikingarna levde och hur deras föreställningsvärld såg ut. Runologins historia går igenom och självfallet presenteras runskriftens utveckling och användning.

Renberg, Bo. Bra skrivet, väl talat.Handledning i skrivande och praktisk retorik. Studentlitteratur 2004. 156 s.

Författaren, som har mångårig erfarenhet av undervisning på skriv- och retorikkurser vid Luleå tekniska universitet, har här ställt samman en praktisk och tänkvärd bok för skribenter och talare. Den första del behandlar språket som verktyg, den andra delen skrivprocessen och den sista delen talekonsten.

Retorikmagasinet

Denna tidskrift har under året utkommit med 4 nummer. Bland artiklarna kan nämnas i nr 21: *Bo Renberg*: Kejsarnas retorik, i nr 22 *Kjell Dahlin*: Kulturkrocksretorik, i nr 23 *Inger Lindstedt*: Nom de guerre, i nr 24 *Peter Ström-Søeberg*: "Med vår talang är alla fel rätt." Retorisk avbön.

ROSA, Rapport Om Svenska som Andraspråk. Institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet.

Följande rapport har utkommit i denna serie under året: Ulla Sundemo under medverkan av Monica Nilsson: Barnboksfiguren – en tillgång på alla plan.

Rosenkvist, Henrik: The Emergence of Conditional Subordinators in Swedish – a Study in Grammaticalization. Lundastudier i nordisk språkvetenskap A 62. 2004. 252 s. Ak. avh.

I denna avhandling behandlas framväxten från fornsvenskan och framåt av konjunktioner som *utan, om, ifall* m.fl.

Avhandlingen handlar om svenska men är skriven på engelska. Den saknar svensk sammanfattning, vilket är anmärkningsvärt med en avhandling inom området nordisk språkvetenskap.

Sköldberg, Emma: Korten på bordet. Innehålls- och uttrycksmässig variation hos svenska idiom. Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning 31. 2004. 344 s. Ak.avh.

Författaren har i sin avhandling undersökt hur 36 idiom bestående av verb jämte komplement används i ett modernt tidningsmaterial. Bland dessa finns uttryck som *få kalla fötter*, *lägga korten på bordet*. Innehållsmässig variation i mer eller mindre grad finns hos knappt hälften av idiomerna. Så t.ex. kan *stå högt i kurs* avse att något är ekonomiskt högt värderat eller att något är högt värderat i största allmänhet. När det gäller uttrycksmässig variation är variation som väntat låg beträffande numerus och species. Prepositioner kan variera och verbet kan slopas. Likaså kan uttrycket passiveras. Men på det hela taget är idiomerna fixerade till sin form.

Språkets vård och värden. En festskrift till Catharina Grünbaum. Nordstedts Ordbok 2004. 351 s.

I denna festskrift till Catharina Grünbaum, språkvårdare vid Dagens Nyheter, finns artiklar som gäller språkets alla plan. Bland andra kan nämnas *Åke Lundqvist: Värst är språket*, *Björn Melander: Catharina's*, *Björn Barlach: Alf Henrikson och tiden*, *Lena Moberg: Namnlös och maktlös. Att vara piga i 1400-talets Stockholm*. Boken inleds med en dikt av *Bo Löfvendahl* och avslutas med en dikt av *Lars Huldén*.

Sundberg, Gunlög: Asymmetrier och samförstånd i rekryteringssamtal med andraspråkstalare. Acta universitatis stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New series 38. 2004. 234 sidor + bilagor. Ak.avh.

I den här avhandlingen undersöks anställningsintervjuer mellan en svensk rekryterare på ett bemanningsföretag och fjorton arbetssökande som kommer från andra länder och som har annat modersmål än svenska. I dessa intervjuer skall de arbetssökande presentera sig själva så positivt som möjligt. Syftet med undersökningen är att studera hur deltagarna

samverkar för att skapa och uttrycka förståelse utifrån sina olika, asymmetriska roller.

Sundgren, Eva. Språklig variation och förändring. Exemplet Eskilstuna. Studentlitteratur 2004. 227 s.

Detta är en förkortad version av författarens avhandling, som kom 2002. Genom att jämföra en ny undersökning av språket i Eskilstuna med en 30 år äldre kan man söka svar på frågor som Hur snabbt förändrar sig språket? Försvinner regionala skillnader? Utjämnas sociala skillnader med tiden?

Suonuuti, Heidi: Terminologiguiden. En introduktion till terminologiarbete i teori och praktik. Terminologikum TNC 2004. 43 s.

Författaren, som tidigare var chef för den finska terminologiorganisationen TSK, har ställt samman en vägledning för den som vill ägna sig åt terminologiarbete. Detta är den svenska versionen av en ursprunglig engelsk skrift.

Svensén, Bo: Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik. 2 uppl. Norstedts akademiska förlag 2004. 624 s.

Detta är en kraftigt utökad och omarbetad version av den bok som kom 1987 som den första i sitt slag på svenska. Som författaren skriver i sitt förord har mycket hänt inom ordboksvärlden, framför allt när det gäller datainsamling och dataurval, kollokationer, ordboksprojekt, ordboksanvändning. Vissa områden, som juridik och etik, ordbokskritik, har fått utökad utrymme.

Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle. Red. Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg. Studentlitteratur 2004. 768 s.

Denna omfattande bok ger en utförlig sammanfattning över ämnet svenska som andraspråk, som nu har mer än 25 år på nacken. Det behandlas av olika författare i skilda perspektiv:

andraspråksinlärning och andraspråksanvändning i språkstrukturella och psykolingvistiska perspektiv samt andraspråksanvändning i sociolingvistiska och sociokulturella perspektiv, och avslutas med artiklar om svenska som andraspråk inom utbildning och undervisning.

Svenskans beskrivning 26. Förhandlingar vid tjugosjätte sammankomsten för svenskans beskrivning. Uppsala den 25–26 oktober 2002. Red. B. Melander m.fl.

Bland artiklarna i denna konferensrapport kan nämnas *Olle Josephson*: Standardnormen i ett mångspråkigt Sverige, *Kari Leinonen*: Om klusilerna i finlandssvenskan, *Catharina Nyström*: Attityder till importord, *Viveka Rabb*: I vilken ordning försvinner genuskongruens?

Svenskläraren. Tidskrift för Svenskläraryöreningen.

Under året ha tidskriften utkommit med 5 nummer med olika tema. Nummer 4 har temat språkutveckling. I varje nummer finns en språkspalt som Svenska språknämnden står för samt bokanmälningar.

Texter och så vidare. Det vidgade textbegreppet i svensk skola och förskola. Maj Asplund Carlsson m.fl. Svenskläraryöreningens årsskrift. Svenskläraryörelsen 226. 2004. 140 s.

Bland artiklar i denna årsskrift med tema text som begrepp kan nämnas *Elisabeth Lindmark*: Det vidgade textbegreppet i kursplanerna, *Eva Nordliner*: Bok blir spel. Om litterära cd-rom-spel för barn, *Cecilia Mörner*: När bilden blev text – och åter text.

Walder, Renate: Fokus på föra. Om svenska funktionsverbsfrasers semantik och valens, med särskild utgångspunkt i verbet föra. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 65. 2004. 234 s. Ak. avh.

I sin avhandling har författaren behandlat fraser som *föra kommando* och *föra i bevis*, alltså fraser som innehåller ett verb

och ett abstrakt substantiv, ibland med preposition, som tillsammans bildar en semantisk enhet. I avhandlingen benämns typen funktionsverbfraser. Ett problem här är att avgränsa sådana fraser dels från syntaktiskt fria konstruktioner, dels från idiom. Syftet med avhandlingen är för det första att presentera en uttömmande samling med funktionsverbfraser med föra som verb, för det andra att granska de kriterier som brukar ställas upp för funktionsverbfraser.

Wennerberg, Jeanna: *Tempus och transitivitet i dövas andraspråk.* Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New series 33. 2004.160 s. Ak.avh.

Syftet med denna avhandling är för det första att beskriva tempusanvändningen i dövas skrivna svenska, som alltså är dövas andraspråk. Teckenspråket saknar morfologiskt markerat tempus och brukar räknas som aspektspråk. Det andra syftet är att pröva transitivitetsmodellen och se om transitivitetsanalys av en text kan ersätta en indelning i förgrund och bakgrund. Med transitivitet avses att en aktion överförs från en deltagare i satsen till en annan.

Veres, Ulla. *Input and production in Swedish children's acquisition of past tense.* Department of Linguistics. Göteborg University 2004. 360 s. Ak.avh.

I sin avhandling har författaren undersökt hur svenska barn tillägnar sig rätt form för förfluten tid, exempelvis *sprang* i stället för *springde*. Avhandlingen handlar om svenska men är skriven på engelska. Den saknar svensk sammanfattning.

Vigsö, Orla. *Valretorik i text och bild. En studie i 2002 års svenska valaffischer.* Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 66. 2004. 235 s. Ak.avh.

Författaren har i sin avhandling studerat valaffischerna i ett svenskt riksdagsval. Han konstaterar bl.a. att rena påminnelseaffischer, vars funktion är att påminna om valet, inte

förekommer. Den typen finns i andra länder, bl.a. Danmark. Rena bildaffischer saknas hos vissa partier, medan de är vanliga hos andra och t.o.m. är den enda typen eller den dominerande. Den vanligaste typen totalt sett är den verbala budskapsaffischen. Generellt används bilder i liten utsträckning. Valaffischernas funktion tycks i huvudsak vara att mobilisera väljare som redan är anhängare.

Vogel, Anna: Swedish dimensional adjectives. Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New series 36. 2004. 377 s. Ak.avh.

I sin avhandling har författaren undersökt dimensionsadjektiven hög, låg, bred, smal, tjock, tunn, vid, trång, djup, grund, lång, kort i deras rumsliga, icke-metaforiska betydelse. Hon söker bl.a. svar på varför en älv men inte en fotboll kan vara bred. Hon kan vidare visa att full antonymi inte finns. Mot *djup* svarade inte bara grund utan även exempelvis flat (om tallrik), *gles* eller *liten* (om skog).

Boken är skriven på engelska, men den innehåller enligt de regler som Uppsala universitet föredömligt tagit på sig, en utförlig sammanfattning på svenska.